

UNIVERZITA PARDUBICE
FAKULTA EKONOMICKO-SPRÁVNÍ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2010

Lenka Jechová

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní

Listina základních práv a svobod – legislativní rámec, naplnění v praktickém
životě

Lenka Jechová

Bakalářská práce

2010

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Lenka JECHOVÁ**
Osobní číslo: **E05257**
Studijní program: **B6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Ekonomika pro kriminalisty**
Název tématu: **Listina základních práv a svobod - legislativní rámec,
naplnění v praktickém životě**
Zadávající katedra: **Ústav veřejné správy a práva**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

OSNOVA

Úvod

1. Listina základních práv a svobod
2. Uplatnění listiny Základních práv a svobod v právních normách
 - 2a) Trestní zákon
 - 2b) Trestní řád
 - 2c) Občanský zákoník
 - 2d) Zákon o právu shromažďovacím
3. Uplatnění Listiny základních práv a svobod v praxi – denní tisk
4. Dotazník

Závěr

Přehled použité literatury

Přílohy

Rozsah grafických prací: -
Rozsah pracovní zprávy: cca 30 stran
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

- ŠTURMA, Pavel. Mezinárodní a evropské kontrolní mechanismy v oblasti lidských práv. Praha: C. H. Beck, 1999
NOVOTNÝ, František a kolektiv. Trestní kodexy. Praha: Eurounion, s.r.o., 1998.
POLICEJNÍ PREZIDIUM ČR. Úplné znění zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů k 1. 1. 2002. Praha: Tiskárna MV, 2001
KOCOUREK, Jiří. Občanský zákoník a prováděcí předpisy. Praha: Eurounion, s.r.o., 1998
SBÍRKA ZÁKONŮ, č. 84/1990 Sb., Zákon o právu shromažďovacím ze dne 27. března 1990, Praha, 1990
PARDUBICKÉ NOVINY, Pardubice: denní tisk, 2007-2008
Listina základních práv a svobod, dostupná z WWW: <<http://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>>

Vedoucí bakalářské práce: JUDr. Bc. Karel Rohr
Ústav veřejné správy a práva

Datum zadání bakalářské práce: 29. června 2009

Termín odevzdání bakalářské práce: 30. dubna 2010

doc. Ing. Renáta Myšková, Ph.D.

děkanka

L.S.

Ing. Robert Baťa, Ph.D.

vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 25. dubna 2010

Prohlášení autora

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 14. 4. 2010

Lenka Jechová

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala mému garantovi JUDr. Bc. Karlu Rohrovi za vedení bakalářské práce a své rodině za poskytnutou podporu.

ANOTACE

Práce se zabývá Listinou základních práv a svobod a především právními normami, do kterých se listina promítá. V práci jsou aplikovány články listiny do jednotlivých paragrafů právních norem a ty jsou pak detailněji rozebírány. Nechybí zde ani příklady porušování či dodržování listiny v praxi. V neposlední řadě je součástí práce dotazník, který má za úkol zjistit, zda má veřejnost povědomí o listině a zda se v praxi setkali s porušením tohoto dokumentu.

KLÍČOVÁ SLOVA

Listina základních práv a svobod, článek listiny, právo, svoboda, právní normy, dotazník

TITLE

Declaration of Basic Rights and Freedoms – legislative frame, implementation in practical life

ANNOTATION

The work deals with a Declaration of Basic Rights and Freedoms and at first of all legal rules into which is Declaration put on. The clauses of Declaration are applied into particular paragraphs of legal rules and these are analyzing into details in this work. There aren't missing examples of faults or keeps of Declaration in practice. Last but not least part of this work is questionnaire, which should find out, if community has awareness about Declaration and if they come together with faults of this document in practice.

KEYWORDS

Declaration of Basic Rights and Freedoms, clause of Declaration, Right, Freedom, legal rules, questionnaire

OSNOVA

ÚVOD	8
1 LISTINA ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD	10
2 UPLATNĚNÍ LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD V PRÁVNÍCH NORMÁCH.....	13
2.1 ZÁKLADNÍ LIDSKÁ PRÁVA A SVOBODY A PRÁVO NA SOUDNÍ A JINOU PRÁVNÍ OCHRANU	13
2.1.1 <i>Trestní zákoník</i>	13
2.1.2 <i>Trestní řád</i>	18
2.1.3 <i>Občanský zákoník</i>	23
2.2 POLITICKÁ PRÁVA	25
2.2.1 <i>Zákon o právu petičním</i>	26
2.2.2 <i>Zákon o právu shromažďovacím</i>	27
2.2.3 <i>Zákon o volbách do parlamentu ČR</i>	29
2.3 PRÁVA HOSPODÁŘSKÁ, SOCIÁLNÍ A KULTURNÍ	30
2.3.1 <i>Zákon o sdružování občanů</i>	32
2.3.2 <i>Zákoník práce</i>	33
2.3.3 <i>Zákon o rodině</i>	35
3 UPLATNĚNÍ LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD V PRAXI – DENNÍ TISK.....	37
4 DOTAZNÍK.....	47
4.1 VYHODNOCENÍ DOTAZNÍKU	48
ZÁVĚR	52
PŘEHLED POUŽITÉ LITERATURY	53
SEZNAM TABULEK	57
SEZNAM GRAFŮ.....	58
SEZNAM PŘÍLOH	59

ÚVOD

Lidská práva v ČR jsou zaručena **Listinou základních práv a svobod**, která je součástí ústavního pořádku České republiky. Zaručuje především, že základní práva a svobody jsou nezadatelné, nezczizitelné, nepromlčitelné a nezrušitelné, a to pro všechny bez rozdílu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického či jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení.¹

Pramenem Listiny základních lidských práv a svobod je **Všeobecná deklarace lidských práv**, která byla přijata Valným shromážděním OSN 10. 12. 1948. Všeobecná deklarace je prvním mezinárodním instrumentem obecné povahy, vyhlášeným uceleným katalogem práv přiznaných **každému** jednotlivci. Článek 1 vyhláší, že „všichni lidé se rodí svobodní a rovni v důstojnosti i právech“. Přírozenoprávní inspiraci, zjevnou v Preambuli a úvodním článku, doplňuje na konci Deklarace článek 28, který na druhé straně připomíná, že „každý má právo na to, aby vládl takový společenský a mezinárodní řád, ve kterém by práva a svobody, stanovené v této deklaraci, byly plně uskutečněny“. Jak známo, Všeobecná deklarace není mezinárodní smlouva, byla přijata ve formě rezoluce Valného shromáždění OSN, jež má pouze doporučující povahu. Nehledě na tuto formu její obsah přesáhl svým významem i řadu právně perfektních smluv. Politicky i právně interpretační význam Všeobecné deklarace je nesporný. Stala se inspirací a východiskem pro novější právně závazné mezinárodní instrumenty (úmluvy, dohody, smlouvy), přijímané na univerzální i regionální úrovni.²

Listinu základních práv a svobod (dále jen Listina) uvozuje ústavní zákon č. 23/1991 Sbírky Federálního shromáždění ČSFR, který byl schválen **9. 1. 1991**. Není však označována za jeho přílohu ani součást. Tento zákon a ani žádný jiný ústavní zákon nestanovil postup, jak Listinu přijímat či měnit. Proto se výklady týkající se Listiny různí v tom, zda byla součástí ústavního zákona nebo zda se Listinou rozumí tento zákon jako celek a nebo zda je

¹ Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod

² ŠTURMA, Pavel. Mezinárodní a evropské kontrolní mechanismy v oblasti lidských práv. Skripta. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 1999. 80 s. ISBN: 80-7179-133-4

samostatným ústavním zákonem zvláštního druhu, popřípadě zda se jedná o dokument zcela zvláštního druhu, který nelze označit za zákon ani ústavní zákon.

Pokud se týká České republiky, tak Ústavou České republiky, přijatou Českou národní radou a vyhlášenou před zánikem České a Slovenské Federativní republiky byla Listina základních práv a svobod prohlášena za součást ústavního pořádku České republiky, přičemž dne **16. 12. 1992** byla jako součást ústavního pořádku Listina vyhlášena formou usnesení předsednictva České národní rady a vydána jako Ústavní zákon č. 2/1993 Sb. ve znění, v jakém byla vyhlášena Federálním shromážděním v roce 1991 a prohlásilo ji za součást ústavního pořádku České republiky. Následně došlo k novelizaci ústavním zákonem č. 162/1998 Sb., což je dokladem toho, že s ní jako s ústavním zákonem český parlament zacházel.³

Její dodržování v legislativním procesu ČR se pokusím aplikovat v rámci některých právních norem – **Trestní zákoník** (z. č. 40/2009 Sb.), **Trestní řád** (z. č. 141/1961 Sb.), **Občanský zákoník** (z. č. 40/1964 Sb.), **Zákon o právu petičním** (z. č. 85/1990 Sb.), **Zákon o právu shromažďovacím** (z. č. 84/1990 Sb.), **Volební zákon do Parlamentu ČR** (z.č. 247/1995 Sb.), **Zákon o sdružování občanů** (z.č. 83/1990 Sb.), **Zákoník práce** (z.č. 262/2006 Sb.) a **Zákon o rodině** (z. č. 94/1963 Sb.). Přestože by bylo možné nalézt ještě další právní normy, ve kterých budou obsaženy články Listiny, vybrala jsem si pouze výše uvedené, které považuji za jedny z nejdůležitějších. Na závěr své práce doložím několik příkladů z denního tisku, ve kterých lze nalézt porušení článků Listiny základních práv a svobod a rovněž tak jejich uplatnění v praktickém životě.

³ KADLEC, Petr. Wikipedie [online]. 2004, poslední revize 30.3.2010. [cit 2010-03-02]. Dostupné na WWW: http://cs.wikipedia.org/wiki/Listina_z%C3%A1kladn%C3%ADch_pr%C3%A1v_a_svobod#Reference

1 LISTINA ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD ⁴

„Federální shromáždění na základě návrhů České národní rady a Slovenské národní rady, uznávajíc neporušitelnost přirozených práv člověka, práv občanů a svrchovanost zákona, navazujíc na obecně sdílené hodnoty lidství a na demokratické a samosprávné tradice našich národů, pamětlivo trpkých zkušeností z dob, kdy lidská práva a základní svobody byly v naší vlasti potlačovány, vkládajíc naděje do zabezpečení těchto práv společným úsilím všech svobodných národů, vycházejíc z práva českého národa a slovenského národa na sebeurčení, připomínajíc si svůj díl odpovědnosti vůči budoucím generacím za osud veškerého lidstva na Zemi a vyjadřujíc vůli, aby se Česká a Slovenská Federativní Republika důstojně zařadila mezi státy, jež tyto hodnoty ctí, usneslo se na této Listině základních práv a svobod.“

Samotná listina se skládá ze šesti hlav. Hlava první obsahuje obecná ustanovení, zatímco hlava druhá až pátá konkrétní lidská práva a svobody. Hlava šestá shrnuje ustanovení společná.

Hlava první – obecná ustanovení.

Zahrnuje čtyři články, které jsou podány v obecné rovině.

Hlava druhá – lidská práva a základní svobody.

Tato hlava má dva oddíly. V prvním jsou uvedena základní lidská práva a svobody (článek 5 až 16), v oddílu druhém pak práva politická (článek 17 až 23).

Základním bodem **prvního oddílu** je sdělení, že každý je způsobilý mít práva – článek 5. Jednotlivá práva jsou uváděna v člancích, a to vždy podle svého charakteru => například v článku 6 právo na život s tím, že nikdo nesmí být zbaven života (nešlo-li o důsledek jednání, které není podle zákona trestné, např.: jednání v nutné obraně) a že trest smrti není přístupný. Článek 8 zaručuje nedotknutelnost osoby a jejího soukromí a osobní svobody, která

⁴ Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod

může být omezena (zadržením, zatčením, vzetím do vazby, držení v ústavní zdravotnické péči) jen z důvodů a způsobem, který stanoví zákon. Článek 11 – právo vlastnit majetek. Listina rovněž deklaruje právo vlastnit majetek a dědit jej. Všem druhům vlastnictví se poskytuje stejná zákonná ochrana. Článek 12 – nedotknutelnost obydlí. Není dovoleno vstoupit do obydlí bez souhlasu toho, kdo v něm bydlí, vyjma případů, které stanoví zákon (domovní prohlídka a prohlídky jiných prostor a pozemků). Článek 16 – chráněna je rovněž svoboda projevu náboženství nebo víry.

Politická práva v **oddílu druhém**. Např.: článek 18 – právo petiční zaručuje právo obracet se na státní orgány i orgány územní samosprávy se žádostmi, návrhy a stížnostmi. Peticemi se však nesmí zasahovat do nezávislosti soudu, ani se jimi nesmí vyzývat k porušování základních práv a svobod občanů. Článek 19 – právo shromažďovací. Právo pokojně se shromažďovat je zaručeno, toto však lze omezit zákonem v případech nezbytných pro ochranu práv a svobod druhých, ochranu veřejného pořádku, zdraví, mravnosti, majetku nebo pro bezpečnost státu. Článek 20 – právo sdružovací. Občané se mohou také sdružovat ve spolcích, společnostech, politických stranách a zaručuje se rovněž svobodná soutěž politických sil v demokratické společnosti. Článek 21 - volební právo. Mezi důležitá politická práva patří také právo podílet se na správě věcí veřejných přímo nebo volbou svých zástupců. Volební právo je všeobecné a rovné a vykonává se tajným hlasováním.

Hlava třetí – práva národnostních a etnických menšin.

Toto ustanovení obsahuje dva články (24 a 25) a hovoří o tom, že nikomu nesmí být na újmu příslušnost ke kterékoli národnostní nebo etnické menšině. Rovněž zaručuje právo společně s jinými společníky menšiny rozvíjet vlastní kulturu, dále zaručuje právo na vzdělávání v jejich jazyce, právo užívat jejich jazyka v úředním styku a právo účasti na řešení věcí, týkajících se národnostních a etnických menšin.

Hlava čtvrtá – hospodářská, sociální a kulturní práva.

Tuto hlavu tvoří články 26 až 35.

Z pohledu **hospodářského** práva se zde hovoří, mimo jiné, o svobodné volbě povolání a přípravě k němu, právu podnikat nebo získávat prostředky pro své životní potřeby prací (článek 26).

Z pohledu **sociálního** práva stanoví listina pro ženy, mladistvé a osoby zdravotně postižené právo na zvláštní pracovní podmínky nebo zvláštní ochranu v pracovních vztazích (článek 29). Rovněž tak právo občanů na přiměřené hmotné zabezpečení ve stáří, v nouzi nebo při ztrátě živitele (článek 30). Článek 32 hovoří o rodině, zejména o ochraně dětí. Ústavně je zaručeno i právo na vzdělání, i když zároveň se školní docházka do základní školy prohlašuje za povinnou.

Z pohledu **kulturního** práva zaručuje článek 34 ochranu tvůrčí duševní činnosti a článek 35 právo na příznivé životní prostředí a informace o něm.

Hlava pátá – právo na soudní a jinou právní ochranu.

Články 36 až 40 zajišťují práva na soudní a jinou právní ochranu. Jsou zde zakotvena práva každého občana domáhat se stanoveným postupem svých práv u nezávislého a nestranného soudu, případně jiného k tomu povolaného orgánu. V řízení před soudem či jiným orgánem jsou si všichni účastníci rovni. Každý může jednat ve svém mateřském jazyku a má právo na tlumočnicka. Další základní práva občanů na soudní a jinou právní ochranu uvedená v Listině základních práv a svobod jsou rozvedena v zákonech upravujících soudní proces.

Hlava šestá – ustanovení společná.

Články 41 až 44 je opět v obecné rovině, jedná se o odkazy na některé právní normy k jednotlivým článkům.

2 UPLATNĚNÍ LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD **V PRÁVNÍCH NORMÁCH**⁵

2.1 Základní lidská práva a svobody a právo na soudní a jinou právní ochranu

2.1.1 Trestní zákoník^{6; 7}

Jednou z právních norem, ve které je Listina základních práv a svobod obsažena je **Trestní zákoník**. Byl schválen v roce 2009 s účinností od **1.1.2010**. Jedná se tedy o zcela novou právní normu, která nahradila zákon č. 140/1961 Sb. – Trestní zákon. Tato nová právní norma upravuje skutkové podstaty některých trestných činů, řazením skutkových podstat vyjadřuje zcela odlišný přístup k hodnotám a chápání společnosti než předchozí trestní zákon, zavádí nové skutkové podstaty trestných činů a mění číselné označení jednotlivých paragrafů u trestných činů.

Zcela zásadním právem obsaženým v článku 6 je **právo na život**. Listina pojímá lidský život jako hodný ochrany již před narozením. Dále stanoví, že nikdo nesmí být zbaven života a trest smrti se nepřipouští. Tato skutečnost se pak promítá v trestním zákoníku u **§ 52**, kde jsou uvedeny **všechny druhy trestů**, které může v České Republice soud uložit. Trest smrti zde uveden není. Za porušení práv podle tohoto článku se nepovažuje, pokud byl někdo zbaven života v souvislosti s jednáním, které podle zákona není trestné, (§ 28 - krajní nouze, § 29 - nutná obrana).

Příkladem porušení článku 6 odstavec 2 Listiny, ve kterém se praví, že nikdo nesmí být zbaven života je trestný čin **vraždy** ve smyslu ustanovení **§ 140** trestního zákoníku, dále trestný čin **zabití** (**§ 141** tr. zákoníku) a **vražda novorozeného dítěte matkou** (**§ 142** tr. zákoníku). Jedná se o případy, kdy dochází k úmyslnému usmrcení jiné osoby.

⁵ JANKŮ, Martin. a kol. Základy práva pro posluchače neprávnických fakult. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2006. 502 s. ISBN: 80-7179-499-6

⁶ JELÍNEK, J. a kol.. Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou. 1. vyd. Praha: Leges, 2009, 1216 s. ISBN: 978-80-87212-22-6

⁷ MATES, Pavel. Základy správního práva trestního. Skripta. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 1995. 109 s. ISBN: 80-7179-033-8

U § 142 je pachatel specifický, neboť jím může být pouze matka novorozeného dítěte, která jej usmrtí v rozrušení způsobeném porodem úmyslně při porodu nebo bezprostředně po něm. Za porušení tohoto článku nelze považovat případy, kdy dojde k **usmrcení z nedbalosti** (§ 143 tr. zákoníku)

Navazujícím článkem, je článek 7, který zaručuje **nedotknutelnost osoby a jejího soukromí**, přičemž osoba může být na tomto svém právu omezena, ale jen v případech stanovených zákonem. Při tom však nesmí být nikdo mučen ani podroben krutému, nelidskému nebo ponižujícímu zacházení nebo trestu. Také na porušení tohoto článku pamatuje tr. zákoník v ustanovení § 149. Jedná se o případy, kdy dochází k porušování zákona v souvislosti s výkonem pravomoci orgánů státní správy, územní samosprávy, soudu nebo jiného orgánu veřejné moci **působí jinému tělesné nebo duševní utrpení**, a to za použití mučení nebo jiného nelidského a krutého zacházení.

Dalším článkem, který se promítá do ustanovení trestního zákoníku, je článek 8. Hovoří o tom, že **osobní svoboda je zaručena**. Na toto právo pamatuje trestní zákoník v § 171, který hovoří o **omezování osobní svobody**. Chráněným zájmem je osobní svoboda ve smyslu svobody pohybu. Bráněním v užívání osobní svobody se rozumí takový zásah do osobní svobody, jímž se znemožňuje volný pohyb člověka, a to i jen na krátkou dobu, je-li omezení nesnadno překonatelné (uzamčení v místnosti, spoutání, zbavení osoby tělesně postižené pomůcek-berlí, bez nichž není schopna se sama pohybovat). Jedná se opět o úmyslný trestný čin.

V článku 9 je zajištěno právo osob, kterým se stanoví, že nikdo **nesmí být podroben nuceným pracím nebo službám**. Prolomením tohoto článku v souvislosti s trestním zákoníkem je § 62 – **obecně prospěšné práce**, který umožňuje soudu ukládat trest obecně prospěšných prací, a to zejména s ohledem na povahu a závažnost spáchaného přečinu, a také ve vztahu k osobě a poměrům pachatele po zjištění, že uložení jiného trestu není třeba. Vyjímkou je pak také vojenská služba, služba vyžadovaná na základě zákona v případě živelných pohrom, nehod nebo jiného nebezpečí, které ohrožuje životy, zdraví nebo značné majetkové hodnoty.

Dalším právem je **právo na zachování lidské důstojnosti**. Jedná se o článek 10. Hlava třetí trestního zákoníku obsahuje trestné činy proti lidské důstojnosti. K nejzávažnějším pak

patří trestné činy **znásilnění - § 185**, **sexuální nátlak - § 186**, **pohlavní zneužívání - § 187**, **výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií - § 192**, **zneužití dítěte k výrobě pornografie - § 193**.

Znásilnění - § 185 „Kdo násilím nebo pohrůzkou bezprostředního násilí donutí ženu k souloži,“. Za „násilím“ je třeba považovat použití fyzické síly ze strany pachatele za účelem překonání nebo zamezení vážně míněného odporu ženy a dosažení soulože proti její vůli. Chráněným zájmem je svobodná vůle ženy rozhodovat o svém sexuálním životě. V souvislosti s novelizací trestního zákona může být v současné době předmětem útoku nejenom žena, ale také muž, přičemž zákon již neklade žádné další požadavky na jejich duševní či fyzickou vyspělost.

Sexuální nátlak – takovým jednáním ve smyslu trestního zákoníku je donucení jiného násilím, pohrůzkou násilím nebo pohrůzkou jiné těžké újmy k pohlavnímu sebeukájení, k obnažování nebo k jinému srovnatelnému chování, případně i donucení osoby k takovému chování zneužívaje její bezbrannosti. Je zde také pamatováno na případy, kdy dochází ke srovnatelnému chování zneužívajíc závislosti osoby na pachateli nebo na jeho postavení a z něho vyplývající důvěryhodnost či vliv.

Pohlavní zneužívání - Chráněným objektem je tu normální pohlavní vývoj dětí. Předmětem útoku je dítě mladší 15 let. Den 15tých narozenin již neznamena pro tuto osobu dítě mladší 15ti let.

Výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií – jedná se o přechovávání fotografických, filmových, počítačových, elektronických nebo jiných pornografických děl, které zobrazují nebo jinak využívají dítě. Nejde však jen pouze o přechovávání, ale také o výrobu, dovoz, vývoz, převoz, nabídku, veřejné zpřístupnění, zprostředkování, uvedení do oběhu, nebo prodej takových děl. V poslední době dochází v médiích stále k častějšímu zveřejňování takových případů, kdy osoby pachatelů jsou vzájemně propojeny cestou internetu a to i z několika států. Lze říci, že výroba dětské pornografie se stala „výhodným bussinesem“

Zneužití dítěte k výrobě pornografie – v tomto případě se dítětem rozumí lidská bytost mladší 18 let. V těchto případech jde zejména o výrobu pornografických filmů, videokazet, fotografií, tiskovin a podobně.

To, že **obydlí je nedotknutelné** a není dovoleno do něj vstoupit bez souhlasu toho, kdo v něm bydlí, uvádí článek 12. Použijeme-li opět ustanovení trestního zákoníku, tak v tomto případě se jedná o **porušování domovní svobody** podle **§ 178**. Chráněným objektem je

tu domovní svoboda. Smyslem domovní svobody je zejména poskytovat uživateli obydlí určité soukromí. Nezáleží na tom, zda uživatel je tu vlastníkem, nájemcem nebo užívá dům či byt z jiného titulu. Je chráněn vůči komukoli. Nedotknutelnost obydlí však mohou narušit některé zásahy, které jsou nezbytné pro ochranu života nebo zdraví osob, pro ochranu práv a svobod druhých a nebo pro odvrácení závažného ohrožení veřejné bezpečnosti a pořádku (zraněný nebo umírající člověk, havárie-topení, plyn, voda).

Listina pamatuje také na skutečnost, že nikdo **nesmí porušit listovní tajemství**, ani tajemství jiných písemností a záznamů. Článek 13 tak uvádí zprávy uchované v soukromí, zasílané poštou nebo jiným způsobem. Vyjimku tvoří případy a způsoby, které stanoví zákon. Porušování tajemství dopravovaných zpráv je trestným činem ve smyslu § 182 trestního zákoníku. Tohoto trestného činu a současně v tomto smyslu i porušení ústavního práva na soukromí dle Listiny se tak např. dopouští ten, kdo si bez svolení druhého přečte textové zprávy v jeho mobilním telefonu či jeho soukromou mailovou komunikaci. Dále pak § 183 tr. zákoníku – **porušení tajemství listin a jiných dokumentů uchovávaných v soukromí**.

Článek 34 pamatuje na **práva k výsledkům tvůrčí duševní činnosti**, jež jsou chráněna zákonem. V tomto případě se jedná o trestné činy hospodářského charakteru, a to například: § 268 – **porušování práv k ochranné známce a jiným označením**, § 269 – **porušování chráněných průmyslových práv**, § 270 – **porušení autorského práva, práv souvisejícím s právem autorským a práv k databázi** a § 271 – **padělání a napodobení díla výtvarného umění**. Chráněným zájmem jsou v tomto případě práva k chráněnému vynálezu, průmyslovému vzoru, užitému vzoru nebo topografii polovodičového výrobku. Dále autorská práva k dílu, uměleckému výkonu, zvukovému či zvukově obrazovému záznamu, rozhlasovému nebo televiznímu vysílání nebo databázi a v neposlední řadě pak i díla výtvarná.

V článku 39 je uvedeno, že pouze zákon stanoví, které jednání je **trestným činem** a jaký trest lze za jeho spáchání uložit. § 13 trestního zákoníku stanoví jasnou **definici trestného činu** a jak jsem již uvedla § 52 udává tresty, které lze za spáchané trestné činy ukládat. Trestní zákoník pak nově pojmenovává trestné činy jako:

- a) **přečiny** – jsou všechny nedbalostní trestné činy a ty úmyslné trestné činy, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby do 5 let.

- b) zločiny** – jsou všechny trestné činy, které nejsou podle trestního zákona přečiny
- c) zvlášť závažné zločiny** - zvlášť závažnými zločiny jsou ty úmyslné trestné činy, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně deset let

2.1.2 Trestní řád^{8; 9}

Také v trestním řádu lze nalézt některé myšlenky Listiny základních práv a svobod. Byl schválen v roce **1961**. V průběhu roku 2009 byl několikrát novelizován.

Návratem k článku 8, který hovoří o **osobní svobodě** zjistíme, že tento článek je v podstatě celý obsažen v trestním řádu. Zbavit někoho svobody nebo jej stíhat nelze jinak, než z důvodů a způsobem, který stanoví zákon. Tedy například: obviněného nebo podezřelého z trestného činu je nutné ihned seznámit s důvody zadržení, vyslechnout jej a nejpozději do 24 hodin propustit na svobodu nebo jej odevzdat soudu. Ten do 24 hodin od převzetí osobu vyslechne a rozhodne o vazbě nebo osobu propustí. Totéž platí i u osoby zatčené. Výše popsané skutečnosti se nazývají zajišťovacími úkony. Využívají je orgány činné v trestním řízení, tedy soudce, státní zástupce a policejní orgány. V trestním řádu se jedná o § 67 a § 68 – vazba, § 69 – zatčení, § 75 – zadržení obviněného policejním orgánem, § 76 – zadržení osoby podezřelé.

Vazba – atributem institutu vazby je dočasná ztráta osobní svobody obviněného. Je vážným zásahem do občanských práv a svobod zaručených Ústavou. Do vazby lze vzít jen osobu, proti níž bylo zahájeno trestní stíhání. Nemá povahu trestu a jejím účelem není ani výchovné poslání. Vazba nesmí být pojmána jako předběžný výrok o vině, což by bylo v rozporu se zásadou presumpce nevinu. Vazbu nelze zneužívat k působení na obviněného, aby se ke spáchání trestného činu doznal. Je opatřením výjimečným. Máme tři důvody vazby:

a) útěková vazba – důvodná obava, že obviněný uprchne nebo se bude skrývat, aby se tak trestnímu stíhání nebo trestu vyhnul. (Uprchne = cizina, bude se skrývat = tuzemsko, vyhnout se trestu = totožnost nelze hned zjistit, nemá stále bydliště, hrozí vysoký trest).

b) koluzní vazba – obviněný by aktivní činností mohl mařit skutečnosti závažné pro trestní stíhání = dokazování, mohl by působit na svědky nebo spoluobviněné, znalce apod.

⁸ JELÍNEK, J. a kol.. Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou. 1. vyd. Praha: Leges, 2009, 1216 s. ISBN: 978-80-87212-22-6

⁹ NETT, Alexander. Trestní právo procesní. 3.vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2000. 380s. ISBN: 80-210-2275-2

c) předstízná vazba – je dána obava, že obviněný bude pokračovat v trestné činnosti, nebo že dokoná trestný čin, o který se pokusil, který připravoval, nebo kterým hrozil.

Zatčení – zatčením se rozumí zjištění pobytu, zadržení a krátkodobé omezení osobní svobody obviněného za účelem jeho dodání orgánu, který příkaz k zatčení vydal. V přípravném řízení jej vydává na návrh státního zástupce soudce činný v přípravném řízení a ve stádiu projednání trestní věci před soudem předseda senátu, popř. samosoudce. Podmínkou k vydání příkazu k zatčení je to, že je dán některý z důvodů vazby. Zatčená osoba musí být do 24 hodin odevzdána soudu. Ten po převzetí osobu vyslechne a rozhodne o vazbě nebo osobu propustí na svobodu.

Zadržení obviněného policejním orgánem – krátkodobé omezení osobní svobody obviněného za účelem přezkoumání, zda jsou či nejsou dány důvody vazby. Lhůta je 48 hodin.

Podmínky zadržení:

- a) osobě bylo již sděleno obvinění
- b) je tu některý z důvodů vazby
- c) pro neodkladnost věci nelze rozhodnutí o vazbě předem opatřit (důvody vazby vyjdou najevo až v průběhu výslechu obviněného a nelze vyloučit, že obviněný bude zastížen na útěku nebo se nebude opakovaně dostavovat k výslechu).

Zadržení osoby podezřelé – je krátkodobé omezení osobní svobody osoby podezřelé ze spáchání trestného činu, to znamená, že jí dosud nebylo sděleno obvinění, také zde je lhůta 48 hodin.

Podmínky zadržení:

- a) osoba je podezřelá ze spáchání trestného činu
- b) je dán některý z důvodů vazby
- c) jde o naléhavý případ (bez zadržení hrozí zmaření nebo stížení dosažení účelu trestního řízení).

K takovému zadržení je však potřeba předchozího písemného souhlasu státního zástupce a to na základě písemné žádosti policejního orgánu. Bez předchozího souhlasu státního zástupce lze zadržení provést, jestliže věc nesnese odkladu a také, pokud souhlasu

nelze předem dosáhnout. To platí v případech, kdy byla osoba přistižena při spáchání trestného činu nebo zastižena při útěku.

Myslím si, že všechny uvedené tzv. zajišťovací úkony, které omezují osobní svobodu, jsou plně v souladu s listinou a dostačující pro práci orgánů činných v trestním řízení. Určitě by nebylo dobré, pokud osoba, která se dopustí závažné trestné činnosti nebo je nebezpečná pro své okolí, měla možnost volného pohybu a v důsledku toho nadále ohrožovala životy, zdraví osob nebo majetek.

Článek 12 zahrnuje **nedotknutelnost obydlí**. Průlomem je ustanovení § 82 až § 83a a § 83c, kdy lze vykonat **domovní prohlídku** či **prohlídku jiných prostor a pozemků** nebo vstoupit do obydlí, jiných prostor a na pozemek, ale děje se tak jen na písemný, odůvodněný příkaz soudce. Pod pojmem obydlí se rozumí prostory sloužící k bydlení, tedy byty, rodinné domky, rekreační chaty a chalupy. K bytu patří i všechny další prostory k jejichž užívání opravňuje nájemní smlouva a nebo jiná smlouva či dohoda zakládající právo byt užívat (tedy i sklepní kóje, garáže apod.). Na roveň bytu se staví i bytová náhrada - ubytovny, vysokoškolské koleje, podnájem, pokoj v hotelu. Nepatří sem – zahradní kůlny, přístřešky, neuzamčené či rozestavěné budovy. Domovní prohlídka je přípustná jen pro účely trestního řízení. Její provedení povoluje svým příkazem v přípravném řízení soudce na návrh státního zástupce, ve stádiu řízení před soudem předseda senátu (samosoudce).

Nedotknutelnost obydlí pak prolamuje vedle trestního řádu i zákon o policii ČR – zákon. č. 283/1991 Sb. a to konkrétně ustanovení **§21**. Policista je oprávněn otevřít byt v případě, že je ohrožen život, nebo zdraví osoby a nebo hrozí větší škoda na majetku. Dále se jedná o případy, kdy je dáno podezření, že se v bytě nachází mrtvola, osoba v pátrání nebo věci pocházející z trestné činnosti. V těchto případech je však policista povinen zajistit přítomnost nezúčastněné osoby.¹⁰

Z článku 37 listiny vyplývá **právo odepřít výpověď**, jestliže by si ten, kdo jí podává, způsobil nebezpečí trestného stíhání sobě nebo osobě blízké. Na tuto myšlenku navazuje trestní řád v § 100. Všechny osoby uvedené v tomto ustanovení mají právo, nikoliv však povinnost, **odepřít výpověď**. Osoba oprávněná odepřít svědeckou výpověď musí být o tomto

¹⁰ Zákon č. 283/1991 Sb., zákon o policii ČR

svém právu vždy řádně poučena, a to před každým svým výsledkem. Jestliže svědek nebyl v přípravném řízení takto řádně poučen, výslovně neprohlásil, že tohoto svého práva nevyužívá a vypovídat chce a bude, přičemž v hlavním líčení výpověď odepřel, nelze protokol o jeho výpovědi z přípravného řízení přečíst. Každý má také **právo na právní pomoc** advokáta v řízení před soudy nebo jinými orgány, a to již od počátku řízení. Všichni účastníci takového řízení jsou si rovni. Je-li vysvětlení požadováno od nezletilého, je třeba o úkonu předem vyrozumět jeho zákonného zástupce. To neplatí, jestliže provedení úkonů nelze odložit a vyrozumění zákonného zástupce nelze zajistit. Dalším právem je **právo na tlumočnicka**. V trestním řádu zaujímá tlumočnicka samostatné postavení v § 28 se všemi jeho právy a povinnostmi. Jedná se o případy, kdy vypovídající osoba neovládá jazyk, ve kterém je řízení vedeno. Právo používat mateřský jazyk zajišťuje § 2 – základní zásady trestního řízení. Tlumočnicka patří mezi pomocné osoby orgánů činných v trestním řízení. Funkci tlumočnicka v trestním řízení může zastávat pouze osoba splňující všechny podmínky stanovené zákonem č. 36/1967 Sb. o znalcích a tlumočnicích. Osoba, která ve věci vystupovala jako tlumočnicka, nemůže později v téže věci vystupovat jako orgán přípravného řízení. Je tedy zřejmá i neslučitelnost funkce tlumočnicka svědka.

To, že právo odepřít výpověď je součástí našeho trestního řádu, je správné, stejně jako skutečnost, že každý má právo na právní pomoc nebo na tlumočnicka. Z mého pohledu je naprosto v pořádku, že nemusí např. děti vypovídat proti rodičům nebo obráceně, sourozenci proti sobě, případně manželé. To platí také o samotné osobě vypovídajícího, který by si svou výpovědí mohl způsobit nebezpečí trestního stíhání. Pokud se týká tlumočnicka, tak se nejedná jenom o právo jako takové, ale já bych si dovolila přibrání tlumočnicka označit jako nutnost. Právem vypovídajícího je vypovídat v mateřštině, ale nutností pro vyslychajícího je, aby mu rozuměl.

O vině a trestu za trestné činy rozhoduje pouze soud. Článek 40 obsahuje tzv. „**presumpci nevinny**“, což znamená, že každý proti němuž je vedeno trestní řízení, je považován za nevinného, pokud pravomocným odsuzujícím rozsudkem soudu nebyla jeho vina vyslovena - § 2. V dalších bodech se hovoří o právech obviněného. Tyto trestní řád zahrnuje v § 33. Skutečnost, že nikdo nemůže být trestně stíhán za čin, pro který již byl pravomocně odsouzen nebo zproštěn obžaloby se objevuje v § 11, který konkrétně vyjmenovává případy nepřípustnosti trestného stíhání.

Tento bod nepotřebuje žádný dlouhý komentář. Zcela jednoznačný souhlas vyslovuji s tím, že do doby vynesení pravomocného rozhodnutí (soudu nebo jiného státního orgánu) je nutno na každého pohlížet jako by byl nevinný. Praxe však ukazuje, že v mnoha případech tomu tak není a lidé jsou veřejností již předem odsuzováni.

Závěrem této kapitoly lze uvést, že platí posuzování trestnosti činu a ukládání trestu podle zákona, účinného v době, kdy byl čin spáchán. Pozdějšího (novelizovaného) zákona se použije, jestliže je to pro pachatele příznivější. Také toto je nezadatelným právem.

2.1.3 Občanský zákoník^{11; 12}

Další právní normou, ve které našla Listina základních práv a svobod uplatnění, je zákon č. 40/1964 Sb. – Občanský zákoník. Jak vyplývá z údaje za lomítkem, byl schválen v roce **1964**. V průběhu uplynulých let byl mnohokrát novelizován.

Článek 11 listiny hovoří o tom, že každý má **právo vlastnit majetek**. Toto právo je zakotveno v občanském zákoníku pod **§ 123 a § 124** – vlastnické právo. Právo vlastnit a právo na ochranu vlastnictví náleží mezi základní lidská práva a svobody. Vlastnické právo, ať již náleží komukoliv, požívá stejné ochrany. Bylo-li by nutné stanovit, že některé věci mohou být pouze ve vlastnictví státu nebo jiných subjektů, může se tak stát pouze zákonem. Příkladem může být veřejnoprávní televize. Vlastnictví na druhé straně zavazuje k tomu, že může být realizováno pouze způsobem, který není na újmu práv ostatních subjektů v souladu se zákonem a tak, aby nepoškozovalo lidské zdraví, přírodu a životní prostředí nad míru připuštěnou zákonem => že vlastníci lesních ploch nemohou svévolně lesy kácet, přestože jsou jejich majetkem. Mají také za povinnost jejich ošetřování. Úprava vlastnického práva v Občanském zákoníku je obecnou a jedinou úpravou vlastnického práva. Obsahem vlastnického práva je oprávnění vlastníka předmět vlastnictví držet, užívat, požívat jeho plody a užitky a nakládat s nimi.

Držet – znamená nakládání s věcí jako s věcí vlastní. Nemusí ovšem jít o držbu nepřetržitou. Tak je tomu například v případě půjčení věcí.

Užívání – spočívá ve využívání hodnoty, nebo vlastnosti konkrétní věci. Ani užívání nemusí být nepřetržité.

Požívání – zahrnuje oprávnění vlastníka získávat a užívat a používat plody a užitky z vlastněné věci. Vlastnické právo pak přechází na takto získané věci => že např. vlastník pole vypěstuje plody a tudíž se stává jejich vlastníkem.

¹¹ Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník

¹² ELIÁŠ, Karel. a kol. Občanský zákoník: velký akademický komentář. 1. vyd. Praha: Linde, 2008. 2640 s. ISBN: 978-80-7201-687-7

Nakládat s věcí – zahrnuje možnost právních dispozic s věcí (např. prodej, pronájem apod.), ale též i další případy faktického nakládání s věcí, kterou je například její zničení.

Práva vlastníka ovšem nelze interpretovat jako práva zcela neomezená. Jejich rozsah je dán obdobnými právy ostatních vlastníků, na jejichž úkor nemůže být jiné vlastnické právo realizováno. Omezení vlastnického práva může být omezeno pouze zákonem.

Právo vlastnit majetek je určitě povzbuzující pro jeho shromažďování a rozmnožování. Jestliže se tak děje v souladu se zákony, je vše v pořádku. Pak není rozhodující kdo nebo kolik majetku vlastní. Bohužel praxe ukazuje, že lidská závist z pohledu vlastnictví majetku, dokáže lidi rozdělit. Pak je úplně jedno kdo nabyl majetek poctivě a kdo ne.

2.2 Politická práva ¹³

Samostatným oddílem Hlavy druhé listiny základních práv a svobod jsou práva politická.

Článek 17 zaručuje **svobodu projevu a právo na informace**. Tedy každý občan má právo vyjadřovat své názory. Formu může volit mluveným slovem, písemně, tiskem, obrazem nebo jiným způsobem. Každý má také právo na svobodné vyhledávání, přijímání a rozšiřování idejí a informací bez ohledu na hranice státu. Cenzura takových informací je nepřípustná. I svobodu projevu a právo vyhledávání a šíření informací lze zákonem omezit, ale jen v případech, kdy jde o opatření v demokratické společnosti nezbytná pro ochranu práv a svobod druhých, bezpečnost státu, veřejnou bezpečnost, ochranu veřejného zdraví a mravnosti. Pokud se týká poskytování informací, jsou státní orgány a orgány územní samosprávy povinny přiměřeným způsobem informace o své činnosti poskytovat, přičemž podmínky a provedení stanoví příslušný zákon – Zákon o poskytování informací (z.č. 106/1999 Sb.)

Dalším politickým právem je **právo svobodně se sdružovat** – Zákon o sdružování občanů (z.č. 83/1990 Sb.). Toto zaručuje článek 20 a v podstatě znamená, že každý má právo spolu s jinými se sdružovat ve spolcích, společnostech a jiných sdruženích. Patří sem také právo zakládat politické strany a politická hnutí a v těchto se sdružovat. Výkon tohoto práva lze také omezit ale opět jen v případech stanovených zákonem.

K politickým právům patří také **petiční právo, právo pokojně se shromažďovat a volební právo**. Z mého pohledu se jedná o práva často využívaná (petiční právo a právo shromažďovací) a také aktuální (volební právo). Z tohoto důvodu se v následujících kapitolách zaměřím na tyto tři právní normy detailněji.

¹³ Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod

2.2.1 Zákon o právu petičním¹⁴

Jedná se o zákon č. 85/1990 Sb. ze dne **27.3.1990**. Schválen byl ještě tehdejší Federálním shromážděním Československé socialistické republiky.

Petice – žádost, návrh nebo stížnost ve věcech veřejného nebo jiného společného zájmu.

Listina základních práv a svobod zaručuje **petiční právo** ve svém článku 18. S tím koresponduje i úvodní ustanovení zákona o právu petičním. V § 1 se hovoří o tom, že každý má právo sám nebo společně s jinými se obracet na státní orgány s peticí. Je však nutné aby petice byly předkládány těm orgánům, do jejichž působnosti předmět podání spadá. V žádném případě však petice nesmí zasahovat do nezávislosti soudu. Dále pak nesmí vyzývat k porušování ústavy a zákonů, popírání nebo omezování osobních, politických nebo jiných práv občanů pro jejich národnost, pohlaví, rasu, původ, politické nebo jiné smýšlení, náboženské vyznání a sociální postavení, nebo k rozněcování nenávisti a nesnášenlivosti z těchto důvodů, anebo k násilí nebo hrubé neslušnosti. § 2 zákona o právu petičním zajišťuje skutečnost, že ve výkonu petičního práva nesmí být nikomu bráněno a výkon tohoto práva nesmí být nikomu na újmu.

Petiční právo patří v současné době k hojně využívanému. K nejznámějším petičním akcím v rámci pardubického kraje patří bezesporu petice proti vybudování spalovny průmyslových odpadů v obci Rybitví. Tato akce byla i mediálně sledována. Vzhledem k tomu, že jako občana pardubického regionu se mě tato otázka také dotýká a jsem také jedna z mnoha osob, které petici proti vybudování spalovny podepsaly, považuji za nezbytné se k této problematice blíže vyjádřit v kapitole o uplatnění Listiny základních práv a svobod v praktickém životě.

¹⁴ Zákon č. 85/1990 Sb., zákon o právu petičním

2.2.2 Zákon o právu shromažďovacím¹⁵

Tento zákon byl rovněž tak schválen **19.3.1990** jako zákon o právu petičním. Jedná se o zákon č. 84/1990 Sb.

V Listině základních práv a svobod najdeme právo pokojně se shromažďovat v článku 19. Stejně tak je toto právo zaručeno v § 1 zákona o právu shromažďovacím, kde se rovněž tak hovoří o tom, že občané mají **právo pokojně se shromažďovat**. Toto právo lze omezit zákonem v případě shromáždění na veřejných místech, jde-li o opatření v demokratické společnosti nezbytná pro ochranu práv a svobod druhých, ochranu veřejného pořádku, zdraví, mravnosti, majetku nebo pro bezpečnost státu. Výkon tohoto práva slouží občanům k využívání svobody projevu, výměně informací, názorů, k účasti na řešení veřejných a jiných společných záležitostí vyjádřením postojů a stanovisek. Za shromáždění ve smyslu tohoto zákona se považují též pouliční průvody a manifestace. Shromáždění, která by se konala v okruhu 100 metrů od budov zákonodárných sborů nebo od míst, kde tyto sbory jednají, jsou zakázány. Ke shromáždění není třeba předchozího povolení státního orgánu v případě, že svolavatel takového shromáždění přijme návrh orgánu státní správy podle § 8 – orgán státní správy může s ohledem na místní podmínky nebo na veřejný pořádek navrhnout svolavatel, aby se shromáždění konalo na jiném místě nebo v jinou dobu. Pokud svolavatel na tento návrh nepřistoupí, může orgán státní správy takové shromáždění zakázat. Tím je také dána povinnost svolavatele tzv. oznamovací povinnost, kdy je povinen alespoň 5 dnů předem shromáždění písemně orgánu státní správy oznámit.

Příkladem uplatnění tohoto zákona jsou pouliční demonstrace v Praze v září roku 2000, ke kterým došlo v rámci **zasedání MMF a Světové banky**. Převážná část probíhajících akcí nebyla povolena a tudíž neprobíhala v souladu se zákonem o právu shromažďovacím. Již samotná příprava demonstrantů ukazovala, že tito se budou dopouštět násilí nebo hrubé neslušnosti, či jinak porušovat ústavu a zákony. Svým jednáním porušovali § 10 odst. 1, písm. b) a c) zákona o právu shromažďovacím. Mimo jiné nebyly splněny povinnosti ze strany svolavatele včetně řádného vyplnění údajů, které zákon

¹⁵ Zákon č. 84/1990 Sb., zákon o právu shromažďovacím

vyžaduje (účel shromáždění, den, místo a doba konání, počet účastníků, pořadatelská služba, osobní údaje svolavatele nebo právnické osoby atd.). Vzhledem k tomu, že shromáždění bylo zakázáno, bylo použito výzev, aby se občané pokojně rozešly. Protože jich nebylo uposlechnuto, byly použity policejní síly a to opět v souladu s citovaným zákonem. Z výše uvedeného je patrné, že ze strany demonstrujících došlo k porušení zákona. Pokud se týká orgánu státní správy, tak jejich postup byl plně v souladu se zákonem, včetně naplnění článku 19 Listiny základních práv a svobod.

Pokud bych měla uvést příklad využití tohoto práva v současnosti, jednoznačně bych zmínila připravované **volební mítinky** jednotlivých politických stran. Právě v těchto případech budou tyto politické strany nuceny příslušným orgánům svá shromáždění zavčas oznamovat a to zejména s ohledem na případné kolize týkající se místa a času konání akce.

Umožnit občanům se shromáždit a projevit veřejně své myšlenky slouží v mnoha případech dobré věci. Já sama si myslím, že toto právo je dobré využívat. Nesouhlasím však se shromážděními, která nic neřeší a jsou pouze projevem brutality a násilí. Jako příklad bych znovu uvedla nepokoje v Praze v září roku 2000, kde nešlo o to projevit svůj názor nebo i nesouhlas zákonnou cestou, ale snad ukázat agresivitu anonymního davu. Zcela nepochopitelné je ničení zařízení ve středu města, která v mnoha případech neměli z celou akcí žádnou souvislost.

2.2.3 Zákon o volbách do parlamentu ČR ¹⁶

Zákon byl schválen dne **27.9.1995** a následně několikrát novelizován. Naposledy to bylo v roce 2006. Jedná se o zákon č. 247/1995 Sb.

Zákon upravuje podmínky výkonu volebního práva, organizaci voleb a rozsah soudního přezkumu.

Listina základních práv a svobod zaručuje **volební právo** ve svém článku 21, ve kterém také stanoví, že volební právo je všeobecné a rovné a vykonává se tajným hlasováním. Toto je zcela v souladu uváděno i v zákoně o volbách do parlamentu ČR a sice v **§1 čl. 2**.

Právo volit do parlamentu ČR a tedy nazývat se voličem může pouze státní občan ČR, který alespoň druhý den voleb dosáhl věku nejméně 18 let. Stejná podmínka platí i pro občana pro volby ve druhém kole voleb do Senátu.

Listina zaručuje občanům také právo podílet se na správě veřejných věcí přímo nebo svobodnou volbou svých zástupců. S tím souvisí také skutečnost, že občané mají za rovných podmínek přístup k voleným a jiným veřejným funkcím.

Závěrem lze k politickým právům uvést, že v demokratické společnosti musí zákonná úprava všech politických práv a svobod, jejich výklad a používání umožňovat a ochraňovat svobodnou soutěž politických sil – článek 22.

Pokud by někdo odstraňoval demokratický řád lidských práv a základních svobod, založený Listinou, mají občané právo postavit se na odpor proti každému, kdo by si takto počíнал, a to za předpokladu, že činnosti ústavních orgánů a účinné použití zákonných prostředků jsou znemožněny – článek 23.

¹⁶ Zákon č. 247/1995 Sb., volební zákon do parlamentu ČR

2.3 Práva hospodářská, sociální a kulturní¹⁷

Výše uvedená práva jsou zakotvena v hlavě čtvrté Listiny základních práv a svobod.

Například článek 26 zajišťuje každému právo na **svobodnou volbu povolání** a přípravu k němu, jakož i **právo podnikat** a provozovat jinou hospodářskou činnost. Samozřejmě, že zákon pak může stanovit podmínky a omezení pro výkon určitých povolání nebo činností. Tento článek také každému dává právo získávat prostředky pro své životní potřeby prací. Na občany, kteří toto právo nemohou bez své viny vykonávat, stát pamatuje a v přiměřeném rozsahu je hmotně zajišťuje. Také zde jsou podmínky stanoveny zákonem. Pokud se týká cizinců, tak v jejich případě může být zákonem stanovena odchylná úprava.

Z pohledu sociálního práva je článkem 30 občanům zaručeno **právo na přiměřené hmotné zabezpečení** ve stáří a při nezpůsobilosti k práci, jakož i při ztrátě živitele. K tomuto odstavci bych pouze připomenula neustále diskutovanou důchodovou reformu, která do současné doby nebyla provedena. V dalším odstavci tohoto článku je zajištěno občanům **právo na pomoc v hmotné nouzi**, která je nezbytná pro zajištění základních životních podmínek. Podrobnosti k těmto právům stanoví zákon.

Dalším sociálním právem, o kterém se pouze zmíním je **právo na ochranu zdraví**, zakotvené v článku 31. Článek hovoří o bezplatné zdravotní péči a zdravotních pomůckách, na které mají na základě veřejného pojištění občané právo a opět jsou podmínky pro takové využití stanoveny zákonem.

K sociální oblasti lze přiřadit i článek 33. Ten obsahuje ve své podstatě přípravu každého občana na své budoucí povolání či zaměstnání a to již od povinné školní docházky po dobu, která je stanovena zákonem a následně pak na středních a podle schopnosti občana a možností společnosti též na vysokých školách. Obecně lze toto označit za **právo na vzdělání** a odstavec dva ho uvádí jako bezplatné. Samozřejmě, že zde lze nalézt výjimky, které tvoří jiné školy než státní. Na nich lze vyučovat jen za podmínek stanovených zákonem a vzdělání na takových školách se může poskytovat za úplatu.

¹⁷ Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod

V oblasti kulturního práva zajišťuje Listina **práva k výsledkům tvůrčí duševní činnosti** a tyto jsou pak dále chráněny příslušným zákonem.

S kulturním právem úzce souvisí i **právo na příznivé životní prostředí, právo na včasné a úplné informace o stavu životního prostředí a přírodních zdrojů** – článek 35. Na druhé straně však nesmí nikdo při výkonu svých práv životní prostředí ohrožovat ani poškozovat, rovněž tak přírodní zdroje, druhové bohatství přírody a kulturní památky nad míru stanovenou zákonem.

Zbývající články hlavy čtvrté Listiny základních práv a svobod týkajících se hospodářských, sociálních a kulturních práv budou v následujících kapitolách aplikovat do právních norem, ve kterých lze tato práva nalézt.

2.3.1 *Zákon o sdružování občanů*¹⁸

Zákon číslo 83/1990 Sb. o sdružování občanů byl schválen dne **27.3.1990** Federálním shromážděním Československé socialistické republiky.

Sdružování občanů zaručuje Listina svým článkem 27. V souladu s odstavcem 1 tohoto článku je i **§ 1 odstavec 1** zákona, kde se v obou shodně uvádí, že **občané mají právo se svobodně sdružovat**. V tomto případě se jedná o sdružování občanů na ochranu svých hospodářských a sociálních zájmů.

Takovým sdružením jsou například odborové organizace, které vznikají nezávisle na státu, a proto podle zákona k výkonu tohoto práva není třeba povolení státního orgánu. Podle Listiny však lze činnost odborových organizací nebo vznik a činnost jiných sdružení na ochranu hospodářských a sociálních zájmů omezit zákonem, jde-li o opatření v demokratické společnosti nezbytná pro ochranu a bezpečnost státu, veřejného pořádku nebo práv a svobod druhých.

Ze zákona pak vyplývá, že vytvářet odborové organizace a sdružovat se v nich nemohou vojáci v činné službě. U příslušníků Policie české republiky a Vězeňské služby pak platí, že rozsah oprávnění odborových organizací při uplatňování a ochraně jejich sociálních zájmů stanoví zvláštní zákon (Zákon o služebním poměru – z.č. 361/2003 Sb.)

Zákon dále stanoví, že nikdo nesmí být ke sdružování nucen, rovněž tak ne k členství ve sdruženích nebo k účasti na jejich činnosti. Ze sdružení může každý také svobodně vystoupit.

§ 4 zákona o sdružování občanů pak taxativně **vyjmenovává sdružení**, která nejsou dovolena. Jedná se o taková, jejichž cílem je popírat nebo omezovat osobní, politická nebo jiná práva občanů pro jejich národnost, pohlaví, rasu, původ, politické nebo jiné smýšlení, náboženské vyznání a sociální postavení, rozněcovat nenávist a nesnášenlivost z těchto důvodů, podporovat násilí, anebo jinak porušovat ústavu a zákony. Patří sem také sdružení, která sledují dosahování svých cílů způsoby, které jsou v rozporu s ústavou a zákony.

Součástí článku 27 Listiny je v odstavci 4 zaručeno právo na stávkou a to za podmínek stanovených zákonem (Zákon o kolektivním vyjednávání – z.č. 2/1991 Sb.). Toto právo však nepřísluší soudcům, státním zástupcům, příslušníkům ozbrojených sil a bezpečnostních zdrojů.

¹⁸ Zákon č. 83/1990 Sb., zákon o sdružování občanů,

2.3.2 *Zákoník práce*^{19; 20}

Jedná se o právní normu schválenou **21.4.2006** a označenou číslem 262/2006 Sb.

Článek 28 Listiny zaručuje každému zaměstnanci **právo na spravedlivou odměnu za práci** a na uspokojivé pracovní podmínky. V podrobnostech se pak odkazuje na příslušný zákon.

V něm pak v souladu s Listinou je v **§ 109** uvedeno, že **za vykonanou práci přísluší zaměstnanci mzda, plat nebo odměna z dohody** za podmínek stanovených tímto zákonem. V odstavci 4 téhož paragrafu se pak uvádí, že mzda a plat se poskytují podle složitosti, odpovědnosti a namáhavosti práce, podle obtížnosti pracovních podmínek, podle pracovní výkonnosti a dosahovaných pracovních výsledků. Pokud zaměstnanci vykonávají stejnou práci nebo práci stejné hodnoty, přísluší všem zaměstnancům u zaměstnavatele **stejná mzda, plat nebo odměna z dohody**, což zaručuje **§ 110** zákona. V **§ 111** pak zákon pamatuje na **minimální mzdu**, což je nejnižší přípustná výše odměny za práci v pracovně právním vztahu. Mzda, plat nebo odměna z dohody nesmí být nižší než minimální mzda.

V zákoníku práce se také promítá článek 29 Listiny, který zaručuje **ženám, mladistvým a osobám zdravotně postiženým právo na zvýšenou ochranu zdraví při práci** a na zvláštní pracovní podmínky, a také právo na zvláštní ochranu v pracovních vztazích a u mladistvích a osob zdravotně postižených také právo na pomoc při přípravě povolání.

V příslušném zákoně pak lze v **§ 237** nalézt povinnost zaměstnavatelů k zaměstnávání fyzických **osob se zdravotním postižením** a k vytváření potřebných pracovních podmínek pro ně. Zvláštní předpis pak tyto povinnosti stanoví podrobně – Zákon o zaměstnanosti (z.č. 435/2004 Sb.).

Pokud se týká **žen**, tak zákon na tyto pamatuje v **§238 až § 242**.

§ 238 – pracovní podmínky zaměstnankyň. Zákon zakazuje zaměstnávat zaměstnankyně pracemi pod zemí při těžbě nerostů nebo při ražení tunelů a štol. Vyjímkou jsou ženy v řídicích funkcích, které při tom nekonají manuální práci, dále pak zdravotnické a sociální služby, provozní praxe při studiu a nakonec práce nikoli manuální, kterou je nutno občas

¹⁹ Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce

²⁰ JAKOUBKA, Jaroslav. Zákoník práce. 2. vyd. Olomouc: ANAG, 2008. 1071 s. ISBN: 978-80-7263-432-3

konat pod zemí, zejména pak práci spojenou s dozorčí, kontrolní nebo studijní činností. Zákon dále zakazuje zaměstnankyně zaměstnávat pracemi, které by ohrožovali jejich mateřství, přičemž vyhláškou Ministerstva zdravotnictví je přímo stanovena práce a pracoviště, která jsou zakázána těhotným zaměstnankyním, zaměstnankyním, které kojí a zaměstnankyním – matkám do konce devátého měsíce po porodu.

§ 239 až § 241 – pracovní podmínky zaměstnankyň, zaměstnankyň – matek, zaměstnanců pečujících o dítě a o jiné fyzické osoby. V těchto paragrafech je zakotvena povinnost zaměstnavatele převést těhotnou zaměstnankyni z práce, která je těhotným zaměstnankyním zakázána či podle lékařského posudku ohrožuje její těhotenství dočasně na jinou práci, která je pro ni vhodná a při níž může dosahovat stejného výdělku. Dále zde zákon stanoví podmínky pro vysílání těhotných zaměstnankyň a zaměstnankyň či zaměstnanců pečujících o děti do 8 let pro vysílání na pracovní cesty mimo obvod obce jejich pracoviště nebo bydliště. Takové vyslání je podmíněno jejich souhlasem. Stejně ustanovení se týká i osamělých zaměstnankyň a osamělých zaměstnanců, kteří pečují o dítě, dokud dítě nedosáhlo věku 15 let, jakož i zaměstnanců, kteří prokáží, že převážně sami dlouhodobě pečují o sobu, která se považuje za osobu závislou na pomoci jiné fyzické osoby ve stupni II (středně těžká závislost), ve stupni III (těžká závislost) nebo stupni IV (úplná závislost). Zaměstnavatel je také povinen přihlížet při zařazování zaměstnanců do směn též k potřebám zaměstnankyň a zaměstnanců pečujících o děti.

§ 242 – přestávky ke kojení. Toto ustanovení ukládá zaměstnavateli povinnost poskytnout zaměstnankyni, která kojí své dítě, kromě přestávek v práci ještě zvláštní přestávky ke kojení.

Na **pracovní podmínky mladistvích** pamatuje zákoník práce v **§ 243 až § 247**. Zaměstnavateli je zde stanovena povinnost vytvářet příznivé podmínky pro všestranný rozvoj tělesných a duševních schopností mladistvích zaměstnanců a to také zvláštní úpravou jejich pracovních podmínek. Lze je zaměstnávat pouze pracemi, které jsou přiměřené jejich fyzickému a rozumovému rozvoji, přičemž je nutné jim při práci poskytovat zvýšenou péči. Nelze je zaměstnávat prací přesčas a prací v noci. Také mladiství zaměstnanci nesmějí být zaměstnávání pod zemí při těžbě nerostů nebo při ražení tunelů a štol. Týká se to také prací, při nichž jsou vystaveny zvýšenému nebezpečí úrazu nebo při jejichž výkonu by mohli vážně ohrozit bezpečnost a zdraví ostatních zaměstnanců nebo jiných fyzických osob. K povinnostem zaměstnavatele také patří, aby mladiství zaměstnanci byli vyšetřeni lékařem závodní preventivní péče, a to jak před vznikem pracovního poměru a před převedením na jinou práci, tak také pravidelně podle potřeby, nejméně však jedenkrát ročně.

2.3.3 Zákon o rodině^{21; 22}

Zákon číslo 94/1993 Sb. byl schválen národním shromážděním Československé socialistické republiky dne **4.12.1963**. V následujících letech byl několikrát novelizován či doplněn, přičemž k poslední novelizaci došlo v roce 2006 a to dokonce pětkrát.

To, že zákon vychází z Listiny základních práv a svobod je dáno zněním článku 32 Listiny, kde se hovoří o tom, že **rodičovství a rodina jsou pod ochranou zákona**. Současně je pak zaručena **zvláštní ochrana dětí a mladistvých**. Zvláštní péči zaručuje Listina také **ženě v těhotenství**, její ochranu v pracovních vztazích a odpovídající zdravotní podmínky. Dále uvádí, že **děti narozené v manželství i mimo ně mají stejná práva**. Pokud se týká dále dětí, tak **péče o ně a jejich výchova je právem rodičů a současně děti mají právo na rodičovskou výchovu a péči**. Přesto však práva rodičů mohou být omezena a nezletilé děti mohou být od rodičů odloučeni proti jejich vůli, ale jen rozhodnutím soudu na základě zákona. Rodiče, které pečují o děti pak mají právo na pomoc státu.

Ze zákona samotného pak vyplývá, že manželství je trvalé společenství muže a ženy založené zákonem stanoveným způsobem a jeho hlavním účelem je založení rodiny a řádná výchova dětí, jak uvádí § 1 Zákona o rodině.

Zákon dále upravuje **vztahy mezi rodiči a dětmi**. Například v § 31 definuje **rodičovskou zodpovědnost** jako souhrn práv a povinností rodičů vůči dětem, kdy rodiče jsou při výkonu těchto práv a povinností povinni důsledně chránit zájmy dítěte, řídit jeho jednání a vykonávat nad ním dohled odpovídající stupni jeho vývoje. Při tom mají právo užít přiměřených výchovných prostředků tak, aby nebyla dotčena důstojnost dítěte a jakkoli ohroženo jeho zdraví, jeho tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj.

Zákon však také v § 43 stanoví případy, **kdy lze právo rodičů** týkající se výchovy a péče o jejich děti **omezit**. Například vyžaduje-li to zájem na řádné výchově dítěte a pokud již neučinil nějaké rozhodnutí orgán sociálně-právní ochrany dětí, může tak učinit soud. K takovým opatřením patří napomenutí vhodným způsobem nezletilého, jeho rodičů a osoby,

²¹ Zákon č. 94/1963 Sb., zákon o rodině

²² PLECITÝ, Vladimír; SKŘEJPEK, Michal; SALAČ, Josef; ŠÍMA, Alexander. Základy rodinného práva. 1. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. 144 s. ISBN: 978-80-7380-139-7

kteří narušují jeho řádnou výchovu, dále stanovení dohledu a jeho provádění za součinnosti školy, občanských sdružení v místě bydliště nebo na pracovišti a nakonec také taková omezení, která zabrání škodlivým vlivům na jeho výchovu, zejména návštěvu podniků a zábav pro nezletilého vzhledem k jeho osobě nevhodných.

Dalším paragrafem, který lze využít při omezení práv rodičů ve věci výchovy a péče o nezletilé děti je § 44. Zde jsou uvedeny **případy, ve kterých lze o takovém omezení rozhodnout**. V těchto případech však o uloženém omezení rozhoduje pouze soud. Jedná se o případy, kdy rodiči brání ve výkonu jeho rodičovské zodpovědnosti závažná překážka a vyžaduje-li to zájem dítěte (soud výkon rodičovské zodpovědnosti může pozastavit), dále pak nevykonává-li rodič řádně povinnosti vyplývající z rodičovské zodpovědnosti a vyžaduje-li to zájem dítěte (přitom soud vždy konkrétně vymezi rozsah práv a povinností, na které se omezení vztahuje), zneužívá-li rodič svou rodičovskou zodpovědnost nebo její výkon nebo ji závažným způsobem zanedbává (v těchto případech jej soud rodičovské zodpovědnosti zbaví) a dopustil-li se rodič úmyslného trestného činu proti svému dítěti, či ke spáchání trestného činu své dítě mladší 15ti let použil, popřípadě se dopustil trestného činu jako spolupachatel, návodce či pomocník k trestnému činu spáchanému jeho dítětem (soud vždy musí posoudit, zda tu nejsou důvody pro zahájení řízení o zbavení rodičovské zodpovědnosti). Žádným z výše uvedených rozhodnutí soudu však nezaniká vyživovací povinnost rodiče vůči dítěti.

3 Uplatnění Listiny základních práv a svobod v praxi – denní tisk

Muž v Ostravě pobodal vlastního otce²³

„Zřejmě kvůli dlouhodobým neshodám chtěl 36letý muž z Ostravy zabít v noci z pondělí na úterý svého 63letého otce. Napadl ho proto nožem a zasadil mu několik ran. Policisté již útočnicka obvinili z pokusu o vraždu.“

Zcela nepochybně se jedná o porušení článku 6 Listiny základních práv a svobod, která v tomto článku hovoří o tom, že každý má **právo na život** a nikdo nesmí být zbaven života. Zcela jednoznačně lze takové jednání za porušení lidského práva označit. V souvislosti s tímto případem lze dokumentovat i další článek listiny a sice článek 8, který hovoří o osobní svobodě. Policisté podali návrh na vzetí obviněného do vazby, ale ze zprávy samotné nevyplývá, zda byl či nebyl soudem tento návrh akceptován. Vzhledem k závažnosti případu lze však předpokládat, že návrhu bylo vyhověno, a proto je toto omezení osobní svobody v souladu s Listinou základních lidských práv a svobod, a sice s článkem 8 odstavec 5, kdy k pravděpodobnému rozhodnutí o vzetí do vazby došlo z důvodů a na dobu stanovenou zákonem a na základě rozhodnutí soudu.

Soud ženě za vraždu druha potvrdil deset let vězení²⁴

„Na deset let do věznice s ostrahou poslal ve čtvrtek Vrchní soud v Olomouci Andreu Blažkovou (23) za vraždu druha. Potvrdil tak verdikt Krajského soudu v Brně z letošního 27. ledna, proti kterému se Blažková odvolala.“

Opětovně se jedná o porušení článku 6 Listiny – právo na život. V daném případě se obžalovaná domáhala odvoláním překvalifikování svého jednání na zločin zabití a v té souvislosti uložení přiměřenějšího trestu. Ve svém odvolání argumentovala mimo jiné tím, že jí bylo ze strany druha před skutkem vyhrožováno zabitím pistolí. Dle jejího dalšího vyjádření jednala ve strachu z partnera. Vrchní soud její odvolání zamítl.

²³ PLK. Muž v Ostravě pobodal vlastního otce. Novinky [online]. 2010. [cit. 2010-04-10]. Dostupné na WWW: <http://www.novinky.cz/krimi/196462-muz-v-ostrove-pobodal-vlastniho-otce.html>

²⁴ MAREK, Petr. Soud ženě za vraždu druha potvrdil deset let vězení. Novinky [online]. 2010. [cit. 2010-04-10]. Dostupné na WWW: <http://www.novinky.cz/krimi/196479-soud-zene-za-vrazdu-druha-potvrdil-deset-let-vezeni.html>

Dle mého názoru se v tomto případě jedná o snahu využít novelizaci Trestního zákona č.140/1961 Sb., který zločin zabití neznal. V souvislosti se zcela novou právní úpravou trestního práva hmotného byl k 1.1.2010 do Trestního zákoníku tento skutek zanesen a zcela jistě bude v takovýchto případech využíván ze strany justice a advokátů, a to za účelem snížení trestu pro osoby, které obhajují

Těhotnou přítelkyni muž svázal a zmlátil opaskem ²⁵

„Jako smyslů zbavený se choval šestatřicetiletý muž z Opavy. Nejprve svázal těhotnou dvacetiletou přítelkyni a pak jí zbil opaskem. Kriminalisté již muže stíhají kvůli ublížení na zdraví a omezování osobní svobody.“

Porušení Listiny o právu na osobní svobodu a tedy článku 8 odstavec 1 spočívá v tom, že muž svojí družku svázal, čímž ji znemožnil volný pohyb. Poté, co ji zbil opaskem ji nechal svázanou ležet na zemi ve společném bytě a šel spát.

Soud poslal do vazby muže, který pronásledoval svou expřítelkyni ²⁶

„První člověk podezřelý z nebezpečného pronásledování je stíhán vazebně v Brně. Celkem je v tomto městě od 1. ledna, kdy začal nový trestní zákoník, který obsahuje trestný čin nebezpečného pronásledování - stalkingu být účinný, prošetřováno v souvislosti z tohoto trestného činu šest osob. Je mezi nimi také žena, která pronásleduje muže.“

Také tuto zprávu lze spojit s článkem 8 listiny, ve kterém je uvedeno, že **osobní svoboda je zaručena** a nikdo nesmí být stíhán nebo zbaven svobody jinak než z důvodů a způsobem, který stanoví zákon. Právě k takovému omezení na osobní svobodě došlo i v případě čtyřadvacetiletého cizince, který psychicky i fyzicky týral svojí bývalou družku. Při rozhodování o vazbě vycházel soud ze skutečnosti, že pachatel by mohl v trestné činnosti pokračovat, a tedy o uvalení vazby rozhodl zákonným způsobem. Nejedná se tedy o porušení lidského práva na osobní svobodu.

²⁵ KARBAN, Pavel. Těhotnou přítelkyni muž svázal a zmlátil opaskem. Novinky [online]. 2010. [cit. 2010-04-10]. Dostupné na WWW: <http://www.novinky.cz/krimi/197196-tehotnou-pritelkyni-muz-svazal-a-zmlatil-opaskem.html>

²⁶ HOMOLA, Miroslav. Soud poslal do vazby muže, který pronásledoval svou expřítelkyni. Novinky [online]. 2010. [cit. 2010-04-10]. Dostupné na WWW: <http://www.novinky.cz/krimi/194387-soud-poslal-do-vazby-muze-ktery-pronasledoval-svou-expritelkyni.html>

Za znásilňování stařenek na hřbitově dostal muž pět let vězení.²⁷

„Stará žena upachtěně se sklánějící nad rodinným hrobem. Přesně to je zřejmě nejpřitažlivější představa pro čtyřiapadesátiletého Františka Zejdu z Brna, kterého v pondělí poslal brněnský Městský soud na 4 roky a 10 měsíců do vězení za znásilnění a vydírání. Zejda se navíc musí podrobit ústavní léčbě.“

Zachování lidské důstojnosti, osobní cti, dobré pověsti a jména zaručuje článek 10 Listiny. V tomto případě došlo k jeho porušení neboť chráněným zájmem je právo ženy rozhodovat o svém sexuálním životě.

Mladík znásilnil a okradl devatenáctiletou dívku.²⁸

„Devatenáctiletou dívku znásilnil a poté oloupil v sobotu v časných ranních hodinách zatím neznámý pachatel. Oznámila to ostravská policejní mluvčí Gabriela Holčáková. Mladík měl zezadu přiběhnout k dívce, uchopil ji a verbálně jí nabízel pohlavní styk.“

Opětovně se jedná o případ s porušením článku 10 Listiny o zachování lidské důstojnosti, osobní cti, dobré pověsti a jména. Stejně tak, jako v předchozím případě i zde je chráněným zájmem právo ženy rozhodovat o svém sexuálním životě

Mladík roky zneužíval svoji neteř, dostal šest let.²⁹

„Představu hodného strýčka si poněkud poupravil devěťadvacetiletý Richard K. z Prostějovska. Dlouhé roky pohlavně zneužíval dnes sedmnáctiletou neteř. Podle znalců si dívka zřejmě až do konce života ponese ze zážitků velké psychické problémy. Krajský soud v Brně zvrhlého strýce potrestal celkem šesti lety vězení.“

Jedná se o další případ porušení článku 10 Listiny. V daném případě o to závažnější, že k prvnímu případu pohlavního zneužívání došlo v devatenácti letech mladíka. V té době bylo nezletilé sedm let. Jeho sedmiletá neteř nebyla jedinou obětí, vyhlédl si i tehdy třináctiletou sestřenicí. V tomto případě je zde chráněným objektem normální pohlavní vývoj

²⁷ PKO. Za znásilňování stařenek na hřbitově dostal muž pět let vězení. Novinky [online]. 2010. [cit. 2010-04-10]. Dostupné na WWW: <http://www.novinky.cz/krimi/194090-za-znasilnovani-starenek-na-hrbitove-dostal-muz-pet-let-vezeni.html>

²⁸ FRE. Mladík znásilnil a okradl devatenáctiletou dívku. Novinky [online]. 2010. [cit. 2010-04-10]. Dostupné na WWW: <http://www.novinky.cz/krimi/196710-mladik-znasilnil-a-okradl-devatenactiletou-divku.html>

²⁹ PKO. Mladík roky zneužíval svoji neteř, dostal šest let. Novinky [online]. 2010. [cit. 2010-04-10]. Dostupné na WWW: <http://www.novinky.cz/krimi/195045-mladik-roky-zneuzival-svoji-neter-dostal-sest-let.html>

děti, přičemž v důsledku jednání pachatele se u jeho neteře projevila depresivní porucha provázená předkolapsovými stavy.

V rozsáhlém případě šíření dětské pornografie je obviněno už 12 lidí.³⁰

„Na dvanáct se rozšířil počet osob, které pražská policie obvinila v rámci případu Vilma z šíření dětské pornografie. Informaci v pátek potvrdil Novinkám šéf pražské mravnostní policie Jan Machuta, který s dalšími kolegy na vyšetřování kauzy pracuje.“

Další případ porušení článku 10 Listiny. Jeho závažnost spatřuji v tom, že se jedná o dětskou pornografii, tedy případy, kdy pro výrobu těchto pornografických materiálů jsou využívány nezletilé děti. V případě je na čtyři desítky podezřelých. Zarážející je množství zajištěného materiálu při domovních podmínkách u podezřelých, které se počítají na desítky tisíc fotografií a video nahrávek. I zkušené mravnostní policisty zarazila řada zadržených materiálů, na kterých jsou zachyceny i roční děti.

Bývalý ředitel školy dostal za držení dětské pornografie podmínku.³¹

„Trest dva roky vězení s podmíněným odkladem na čtyři roky uložil v úterý Obvodní soud pro Prahu 2 bývalému řediteli dvou pražských základních škol. Byl uznán vinným z přechovávání a šíření dětské pornografie a ohrožování mravnosti. Kromě toho mu soud uložil zákaz činnosti s dětmi a mládeží na osm let a musí se podrobit ambulantní psychiatrické léčbě.“

Přestože se jedná opět o porušení článku 10 Listiny a již jsem uvedla více případů, neodpustila jsem si zařadit do své práce i tento. Jeho závažnost spatřuji v tom, že vysoce postavený pedagogický pracovník, za kterého ředitele základní školy považuji, se dopustil trestné činnosti související s dětskou pornografií a ohrožováním mravnosti, přičemž posláním takového pracovníka musí být zcela jistě pravý opak.

³⁰ NOVÝ, Petr. V rozsáhlém případě šíření dětské pornografie je obviněno už 12 lidí. Novinky [online]. 2010. [cit. 2010-04-10]. Dostupné na WWW: <http://www.novinky.cz/krimi/194578-v-rozsahlem-pripadu-sireni-detske-pornografie-je-obvineno-uz-dvanact-lidi.html>

³¹ HYP. Bývalý ředitel školy dostal za držení dětské pornografie podmínku. Novinky [online]. 2010. [cit. 2010-04-10]. Dostupné na WWW: <http://www.novinky.cz/krimi/195529-byvaly-reditel-skoly-dostal-za-drzeni-detske-pornografie-podminku.html>

Bývalý rozhodčí honil v ponožkách lupiče.³²

„Odvahu a rychlé nohy prokázal před pár dny pětapadesátiletý Vladislav Suchánek z Karviné-Hranic. Sedmadvacetiletého zloděje, který se vloupal v noci do jeho domu honil po ulici pouze v ponožkách. Za lupičem utíkal bývalý fotbalový rozhodčí asi půl kilometru, pak lupiče zatkli policisté.“

Skutečnost, že obydlí je nedotknutelné a není dovoleno do něj vstoupit bez souhlasu toho, kdo v něm bydlí zaručuje Listina ve svém článku 12. Tento článek pachatel svým jednáním porušil a kromě krádeže vloupáním se tak dopustil i trestného činu porušování domovní svobody. Zajímavostí celého případu je to, že se nejednalo o jeho ojedinělý případ, ale nakonec mu policisté prokázali těchto případů patnáct. Jednalo se o vloupání do rodinných domů, a tedy i v těchto případech porušení již zmíněného článku 12 o nedotknutelnosti obydlí. U pachatele došlo k omezení jeho osobní svobody, ale to v souladu s Listinou a jejím článkem 8 odstavec 5, neboť na základě rozhodnutí soudu byl vzat do vazby.

Lidé mají právo znát i nepravomocné rozsudky, rozhodl Ústavní soud.³³

„Lidé mohou podle zákona o svobodném přístupu k informacím nově žádat také o nepravomocné rozsudky a úřady by jim měli vyhovět. Ústavní soud v úterý vypustil ze zákona omezení na pravomocné rozsudky. Změna vstoupí v platnost v den vyhlášení nálezu ve sbírce zákonů.“

Tato zpráva se dotýká článku 17 Listiny, který zaručuje právo na informace. V této věci se jedná o podanou ústavní stížnost spojenou s návrhem na změnu zákona, neboť zákon stanovoval to, že „povinné subjekty neposkytnou informace o rozhodovací činnosti soudů, s výjimkou pravomocných rozsudků.“ (zákon o svobodném přístupu k informacím 106/1999) Ústavní soud stížnosti vyhověl, a proto má každý občan právo na informace, a to včetně nepravomocných rozsudků.

³² KARBAN, Pavel. Bývalý rozhodčí honil v ponožkách lupiče. Novinky [online]. 2010. [cit. 2010-04-10]. Dostupné na WWW: <http://www.novinky.cz/krimi/196028-byvaly-rozhodci-honil-v-ponozkach-lupice.html>

³³ Česká tisková kancelář. Lidé mají právo znát i nepravomocné rozsudky, rozhodl Ústavní soud. Novinky [online]. 2010. [cit. 2010-04-10]. Dostupné na WWW: <http://www.novinky.cz/domaci/196233-lide-maji-pravo-znat-i-nepravomocne-rozsudky-rozhodl-ustavni-soud.html>

Senátorům se spalovna nelíbí. ³⁴

„Pardubice - další kolo souboje o spalovnu nebezpečných odpadů v Rybitví se v pátek odehrálo v senátu.“

Petice je často využívaným institutem, kterým občané projevují svůj názor k řešení určitých problémů. Článek 18 Listiny jim takové právo zaručuje. Jako příklad jsem využila petici podepsanou téměř padesáti tisíci občany z Pardubic a okolí, která byla podána senátu a směřovala proti záměru firmy AVE CZ vystavět v Rybitví spalovnu. Já osobně jsem podepsala petice vyjádřila také své nesouhlasné stanovisko k výstavbě spalovny a využila tak své právo, které mi Listina zaručuje. Důvodem podpisu je můj zájem na čistotě životního prostředí Pardubic a okolí. V současné době je již o tomto projektu rozhodnuto. Jelikož ministerstvo životního prostředí nedoporučilo spuštění spalovny a firma AVE CZ se proti tomuto rozhodnutí neodvolala, spalovna v Rybitví zatím nebude. Jsou zde ale stále dvě možnosti, které firma může udělat. Stále jí ještě zbývá možnost odvolání nebo může přijít s novým projektem, které bude pro ministerstvo příznivější. Tato kauza však společnosti kazí její dobré jméno, proto je otázkou co společnost AVE CZ podnikne.

Petici proti státním maturitám podepsalo už přes 130 středních škol. ³⁵

„Petici proti státním maturitám podepsalo už více než 130 středních škol z celé republiky. Kritizují obsah i způsob provedení nových zkoušek a obrátily se proto i na školské odbory a senátní výbor pro vzdělávání.“

Další případ využití článku 18 Listiny a tedy petičního práva. Problematika státních maturit je často diskutovaným problémem v naší republice a pravděpodobně její finanční náročnost a nejasná pravidla způsobují neustále odklady. Petice vzešla z Gymnázia Matiční v Ostravě a souhlas s ní svým podpisem vyslovilo tisíce učitelů. Těm se nelíbí odměňování pedagogů za přípravu maturit a systém školení, neboť by museli opakovat již jednou absolvované semináře. Další petice týkající se státních maturit vznikla v Českých Budějovicích. V této je napadána klasifikace jednotných zkoušek. Petice nepodepisují pouze učitelé, ale také studenti.

³⁴ DUB, td. Senátorům se spalovna nelíbí. Pardubický deník [online]. 2010. [cit. 2010-04-10]. Dostupné na WWW: http://pardubicky.denik.cz/zpravy_region/senatorum-se-spalovna-nelibi20100319.html

³⁵ MAP. Petici proti státním maturitám podepsalo už přes 130 středních škol. Novinky [online]. 2010. [cit. 2010-04-10]. Dostupné na WWW: <http://www.novinky.cz/veda-skoly/193910-petici-proti-statnim-maturitam-podepsalo-uz-pres-130-strednich-skol.html>

Obyvatelé v Rudné povstali proti projíždějícím kamionům.³⁶

„Obyvatelé v Rudné protestovali proti průjezdu kamionů obcí. Ve středu odpoledne zablokovali hlavní tah městem. Proti sobě se tak postavili na jedné straně nasupení obyvatelé Rudné a na druhé straně překvapení či vzteklí řidiči.“

Ze strany obyvatel v Rudné došlo k využití práva pokojně se shromažďovat, které jim zaručuje článek 19 Listiny. Akce, která byla uspořádána jako protestní průvod spojený s blokadou hlavní silnice se zúčastnilo takřka 200 demonstrantů. Došlo k zablokování nejfrekventovanějšího průjezdu obcí na protest proti silné kamionové dopravě. Ze zprávy samotné pak nelze vyčíst, zda shromáždění občanů v Rudné bylo či nebylo povoleno, ale vzhledem k tomu, že policie dav ze silnice vykázala a přesunula jej na Havlíčkovu náměstí je pravděpodobné, že akce povolena byla, ale pravděpodobně došlo ke změně místa konání (průjezd obcí), což již povoleno nebylo.

Původně rozpuštěný Komunistický svaz mládeže opět obnovil činnost³⁷

„V sobotu se v Praze uskutečnil obnovující sjezd Komunistického svazu mládeže (KSM). Informoval o tom člen svazu Jakub Holas. Ministerstvo vnitra v říjnu 2006 občanské sdružení rozpustilo, pražský městský soud ale letos v lednu rozhodnutí zrušil.“

Zpráva se dotýká článku 20 Listiny, který zaručuje právo svobodně se sdružovat. V tomto případě proběhl obnovující sjezd Komunistického svazu mládeže. Ministerstvo vnitra v říjnu 2006 toto občanské sdružení rozpustilo, ale pražský městský soud letos v lednu rozhodnutí ministerstva vnitra zrušil. Ze strany občanů došlo k využití práva zakládat politická hnutí a sdružovat se v nich.

³⁶ RAP. Obyvatelé v Rudné povstali proti projíždějícím kamionům. Novinky [online]. 2010. [cit. 2010-04-10]. Dostupné na WWW: <http://www.novinky.cz/domaci/195056-obyvatele-v-rudne-povstali-proti-projizdejicim-kamionum.html>

³⁷ Česká tisková kancelář. Původně rozpuštěný Komunistický svaz mládeže opět obnovil činnost. Novinky [online]. 2010. [cit. 2010-04-10]. Dostupné na WWW: <http://www.novinky.cz/domaci/194661-puvodne-rozpusteny-komunisticky-svaz-mladeze-opet-obnovil-cinnost.html>

O Sněmovnu bude letos usilovat 27 subjektů³⁸

„K letošním volbám do Poslanecké sněmovny se přihlásilo celkem 27 politických seskupení, o jedno více než při minulých volbách před čtyřmi lety. V krajích ovšem kandidátní listiny předložilo jen 15 stran. Volební uskupení mohly v úterý naposledy na krajských úřadech nominovat své adepty na poslance.“

S blížícími se volbami do poslanecké sněmovny budou občané ČR využívat své právo podle článku 21 Listiny, kterým se budou podílet na správě veřejných věcí přímo nebo svobodnou volbou svých zástupců. Voliči mohou vybírat z 27 politických seskupení na základě jejich volebních programů. Blížící se atmosféru voleb již můžeme vidět na každém kroku, neboť jednotlivé politické strany oslovují voliče svými billboardy a letáky. Na řadu budou přicházet také volební mítinky, při kterých budou svolavatelé využívat článek 19 Listiny o právu shromažďovacím.

Odboráři zrušili čtvrtěční stávkou³⁹

„Odborové organizace zrušily stávkou, kterou chystaly na čtvrtěční ráno. Plánovaly, že budou protestovat od 4:00 do 9:00. Protest se měl dotknout hlavně vlaků a MHD v některých městech.“

Stávkou je formou nátlakové akce, kterou využívají zejména odborové organizace. Pokud jsou v souladu s podmínkami stanovenými zákonem, tak v žádném případě neporušují článek 27 Listiny, ale naopak využívají právo na stávkou, které jim tento článek zaručuje. Také v tomto případě hrozili odborové organizace stávkou, která se měla dotýkat hlavně železniční dopravy a MHD v některých městech. Jablkem sváru bylo danění zaměstnaneckých benefitů. Vzhledem k tomu, že nakonec došlo mezi odborovými organizacemi a některými politickými stranami k dohodě o novele zákona, která danění zaměstnaneckých benefitů ruší, byla stávkou odvolána.

³⁸ Česká tisková kancelář. O Sněmovnu bude letos usilovat 27 subjektů. Novinky [online]. 2010. [cit. 2010-04-10]. Dostupné na WWW: <http://www.novinky.cz/domaci/195600-o-snemovnu-bude-letos-usilovat-27-subjektu.html>

³⁹ Novinky. Odboráři zrušili čtvrtěční stávkou. Novinky [online]. 2010. [cit. 2010-04-10]. Dostupné na WWW: <http://www.novinky.cz/domaci/193741-odborari-zrusili-ctvrtecni-stavku.html>

Nemocnice zneužívají práci mladých doktorů, ti tak berou méně než 15 stovek ⁴⁰

„Lékaři po šesti letech studia na vysoké škole berou neúměrně nízké mzdy. Suma sumárum 1415 korun čistého. Důvod? Jsou placeni jen za desetinový úvazek. Ve skutečnosti ale pracují naplno. Velkým nemocnicím, které zneužívají práce mladých doktorů hrozí vysoké pokuty.“

Z obsahu zprávy lze nabýt dojmu, že ze strany nemocnice dochází k porušování článku 28 Listiny, který hovoří o tom, že zaměstnanci mají právo na spravedlivou odměnu za práci. Z vyjádření dotázaných mladých lékařů vyplývá, že pracovní úvazek, který byl uveden v pracovní smlouvě nekorespondoval se skutečně odpracovanými hodinami. Tomu také pochopitelně nemohla odpovídat mzda, neboť propláceno bylo pouze to, co bylo uvedeno ve smlouvě. Za takovéto jednání hrozí nemocnicím vysoké pokuty.

Matka utekla z porodnice od dvojčat, ale v pátek večer se vrátila ⁴¹

„Z Pardubické nemocnice utekla ve středu před sedmou hodinou 39letá žena z Chlumce nad Cidlinou, která zde porodila zdravá dvojčata. Ponechala své chlapěčky bez zájmu o jejich další osud lékařům a nemocnici tajně opustila jen v noční košili. Dvojčata byla jejím 12. a 13. dítětem. Žena se ale v pátek navečer k dětem vrátila.“

Článek 32 ve svém obsahu zahrnuje rodičovství, rodinu a děti. Právě péče o děti a jejich výchova je právem rodičů. Naopak děti mají **právo na rodičovskou výchovu a péči**. Zcela jednoznačně lze za porušení tohoto článku považovat jednání matky, které popisuje tato zpráva. Jejím jednáním došlo k porušení práva dítěte na rodičovskou výchovu a péči. Žena si však po dvou dnech dosah svého chování zřejmě uvědomila a k dětem se vrátila.

⁴⁰ Novinky. Nemocnice zneužívají práci mladých doktorů, ti tak berou méně než 15 stovek. Novinky [online]. 2010. [cit. 2010-04-10]. Dostupné na WWW: <http://www.novinky.cz/domaci/195854-nemocnice-zneužívají-práci-mladých-doktorů-ti-tak-berou-méne-než-15-stovek.html>

⁴¹ CHVALINA, René. Matka utekla z porodnice od dvojčat, ale v pátek večer se vrátila. Novinky [online]. 2010. [cit. 2010-04-10]. Dostupné na WWW: <http://www.novinky.cz/krimi/196603-matka-utekla-z-porodnice-od-dvojčat-ale-v-pátek-večer-se-vrátila.html>

Žena postavila čtyřletého syna do vařící vody, půjde za to do vězení ⁴²

„Městský soud v Brně poslal v pátek 23letou ženu z Brna na 32 měsíců do vězení za týrání a popálení svého čtyřletého syna. Od narození ho fyzicky týrala, podle soudu jej bila a často vulgárně urážela.“

Další případ, který je důkazem o porušení článku 32 Listiny, týkající se výchovy dětí. Přestože výchova dětí je nezadatelným právem jejich rodičů, tak způsob, kterým matka svého čtyřletého syna nepovažuje za výchovný, neboť v daném případě lze její jednání kvalifikovat jako trestný čin ublížení na zdraví, případně těžké újmy. Rozhodně pak v jednání matky spatřuji trestný čin týrání svěřené osoby, což je v naprostém rozporu s rodičovskou výchovou a péčí.

První domácí vězeň v Česku přežívá v krušných podmínkách ⁴³

„V dřevěné chatce na okraji Loučovic živoří v těchto dnech první český domácí vězeň, 46letý Štefan Rolník. Nemá vodu ani elektřinu a topí si v kamnech. Kvůli zbití známého své družky musí být mezi osmou večerní až pátou ranní doma. Hned v pondělí, v první den nástupu ročního trestu, ho kontrolovala Probační a mediační služba z Českých Budějovic.“

Ve většině výše uvedených případů lze nalézt spáchání trestných činů, za které jsou pachatelům ukládány tresty. V souladu s článkem 39 Listiny jen zákon stanoví, které jednání je trestným činem a jaký trest jakož i jaké jiné újmy na právech nebo majetku, lze za jeho spáchání uložit. Pro příklad uloženého trestu jsem si vybrala případ, u kterého byla u pachatele využita novinka Trestního zákoníku v ukládaných trestech, a sice domácí vězení. Pan Rolník je vůbec první člověk odsouzený k domácímu vězení. Za jeho trestní minulost může dle jeho vyjádření alkohol, a proto součástí trestu je i protialkoholní léčba. Podmínky domácího vězení jsou stanoveny zákonem a oprávněni ke kontrolám osoby, zda tyto podmínky dodržuje, jsou pracovníci Probační a mediační služby. V případě, že by osoba podmínky porušovala, dopouštěla by se trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí (§ 337 odst. 1, písm. f Tr. zákoníku) a trest by byl změněn na nepodmíněný.

⁴² Česká tisková kancelář. Žena postavila čtyřletého syna do vařící vody, půjde za to do vězení. Novinky [online]. 2010. [cit. 2010-04-10]. Dostupné na WWW: <http://www.novinky.cz/krimi/195428-zena-postavila-ctyrlleteho-syna-do-varici-vody-pujde-za-to-do-vezeni.html>

⁴³ ORHOLZ, Pavel. První domácí vězeň v Česku přežívá v krušných podmínkách. Novinky [online]. 2010. [cit. 2010-04-10]. Dostupné na WWW: <http://www.novinky.cz/krimi/190923-prvni-domaci-vezen-v-cesku-preziva-v-krusnych-podminkach.html>

4 DOTAZNÍK

Ke zjištění povědomí o existenci Listiny základních práv a svobod, její aplikaci v praxi a obecných znalostí o tomto dokumentu jsem použila dotazník. Domnívám se, že tato forma průzkumu je vhodná, levná a pokud je dotazník správně zpracován, bývá velice efektivní. Právě pro tyto vlastnosti je hojně využíván.

V minulosti jsem se osobně několikrát s metodou dotazníku setkala, kdy jsem byla požádána o jeho vyplnění. Z vlastní zkušenosti tedy mohu uvést, že dotazník, který je dlouhý a nutí respondenty ke zdlouhavému vymýšlení odpovědí na položené otázky je většinou od vyplnění odradí nebo dotazník vyplní rychle a ne vždy pravdivě. Můj dotazník měl za úkol zjistit spíše znalosti o Listině, čili zde nebylo potřeba, aby respondenti sdělovali svůj názor a zdlouhavě odpovídali. Z tohoto důvodu jsem zvolila převážně uzavřené otázky u kterých má respondent výběr možnosti a nemusí hlouběji přemýšlet nad odpovědí a jednu otevřenou otázku, kterou jsem chtěla zjistit zda respondenti znají právní normu, do které se Listina promítá. Nad touto otázkou se již respondent musel zamyslet, ale ani tak nebyl dotazník časově náročný. Myslím si, že právě díky časové nenáročnosti a jednoduchosti jsem docílila navrácení dotazníků od všech respondentů, kterým byl předán k vyplnění.

Průzkum jsem provedla u 40 osob, které nebyly vybírány podle žádného klíče či jiného faktoru. Proto můžeme mezi respondenty najít osoby různých věkových skupin s různým povoláním i vzděláním. Dotazník se skládá z 5 otázek, ve kterých se zaměřuji na:

- povědomí o Listině základních práv a svobod
- znalost provázanosti Listiny a právních norem
- četnost porušení Listiny v praxi
- pohled respondentů na porušování či dodržování Listiny

Výsledky jsou prezentovány ve slovní, tabulkové i grafické podobě. Vzor dotazníku lze nalézt v příloze č.2 a č.3

4.1 Vyhodnocení dotazníku

I když pro dotazník nebyly osoby vybírány podle žádného klíče, po vyhodnocení jsem zjistila, že byl osloven téměř stejný počet mužů jako žen. Přesněji řečeno dotazníku se účastnilo 19 mužů a 21 žen. Průměrný věk respondentů je 32 let, kde nejmladšímu respondentovi je 20 let a nejstaršímu 67 let.

Vyhodnocení dotazníku je provedeno po jednotlivých otázkách a pro přehlednost budou grafy a tabulky součástí tohoto vyhodnocení, nikoli součástí přílohy.

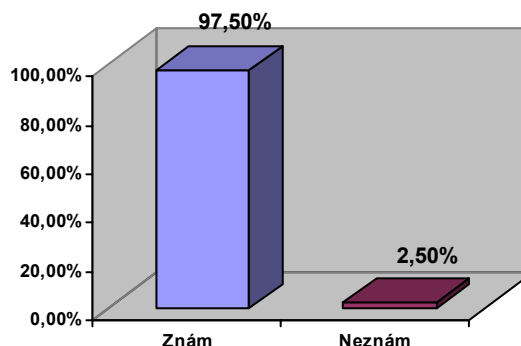
1. otázka: „Znáte listinu základních práv a svobod?“

Tato otázka měla za úkol zjistit, zda mají respondenti povědomí o tomto dokumentu, který je podle mého názoru jedním z velice důležitých dokumentů ČR.

Tabulka 1: Odpovědi na otázku č. 1

	<i>Počet odpovědí</i>	<i>% vyjádření</i>
<i>Znám</i>	39	97,50%
<i>Neznám</i>	1	2,50%

Graf 1: Znázornění odpovědí na otázku č. 1

Ze získaných odpovědí vyplývá závěr, že až na jednoho respondenta je existence Listiny občanům známa. Z tohoto předpokladu jsem vycházela i v následně položených otázkách dotazníku. Vysoká povědomost o existenci listiny předpokládá, že občané mohou znát některá práva a svobody v Listině obsažené a v návaznosti na ně i právní normy, do kterých se listina promítá.

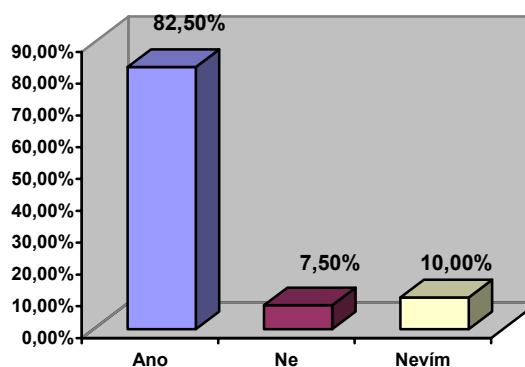
2. otázka: „Myslíte si, že se jednotlivé články Listiny základních práv a svobod promítají v právních normách ČR?“

Tento dotaz měl prokázat, zda Listina je v povědomí lidí pouze z hlediska její existence a nebo zda skutečně občané vnímají Listinu jako dokument, který se promítá v právních normách ČR, které jejich práva zaručují a svobody chrání.

Tabulka 2: Odpovědi na otázku č. 2

	<i>Počet odpovědí</i>	<i>% vyjádření</i>
<i>Ano</i>	33	82,50%
<i>Ne</i>	3	7,50%
<i>Nevím</i>	4	10%

Graf 2: Znárodnění odpovědí na otázku č. 2

Již odpovědi na druhou otázku ukazují, že část občanů skutečně pouze vnímá existenci Listiny, ale nemyslí si nebo nevědí, zda se jednotlivé články Listiny do právních norem promítají. Přesto lze konstatovat, že více jak 3/4 dotázaných tuto povědomost má.

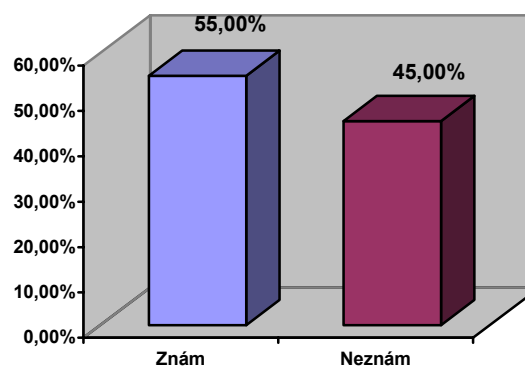
3. otázka: „Pokud ano, uveďte alespoň jednu právní normu do které se Listina základních práv a svobod promítá.“

Další otázka ještě více konkretizuje znalost respondentů s ohledem na promítání práv a svobod Listiny do konkrétní právní normy.

Tabulka 3: Odpovědi na otázku č. 3

	<i>Počet odpovědí</i>	<i>% vyjádření</i>
<i>Znám</i>	22	55%
<i>Neznám</i>	18	45%

Graf 3: Znárodnění odpovědí na otázku č. 3

S uvedením konkrétní právní normy zaznamenávám další pokles kladných odpovědí a to zhruba na polovinu.

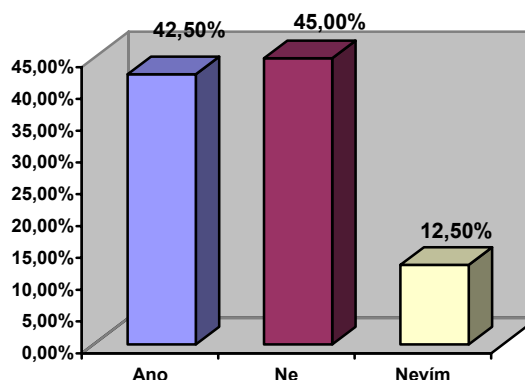
4. otázka: „Setkal(a) jste se vy osobně s porušením některého z článků Listiny základních práv a svobod?“

Jelikož je má práce zaměřena také na uplatnění Listiny v praktickém životě, chtěla jsem touto otázkou zjistit četnost porušení některých článků Listiny.

Tabulka 4: Odpovědi na otázku č. 4

	<i>Počet odpovědí</i>	<i>% vyjádření</i>
<i>Ano</i>	17	42,50%
<i>Ne</i>	18	45%
<i>Nevím</i>	5	12,5%

Graf 4: Znárodnění odpovědí na otázku č. 4

Výsledné procentuální vyjádření považuji za poměrně vysoké a nasvědčující tomu, že porušování Listiny je v praktickém životě velmi časté.

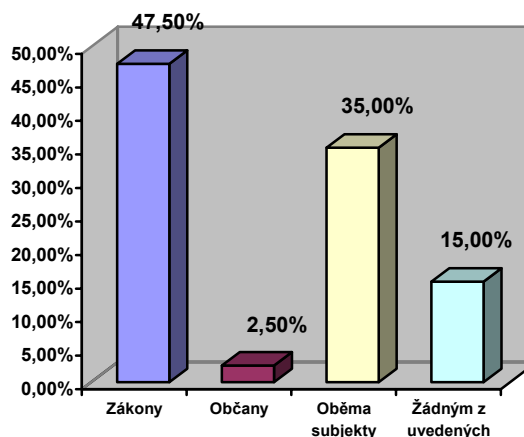
5. otázka: a) „Čím jsou z Vašeho pohledu lidská práva a svobody v ČR dodržována?“

Poslední otázka již více směřovala k těm občanům, kteří mají o existenci Listiny a jejím obsahu skutečnou povědomost.

Tabulka 5: Odpovědi na otázku č. 5 a)

	<i>Počet odpovědí</i>	<i>% vyjádření</i>
<i>Zákony</i>	19	47,50%
<i>Občany</i>	1	2,50%
<i>Oběma subjekty</i>	14	35%
<i>Žádným z uvedených</i>	6	15%

Graf 5: Znárodnění odpovědí na otázku č. 5 a)

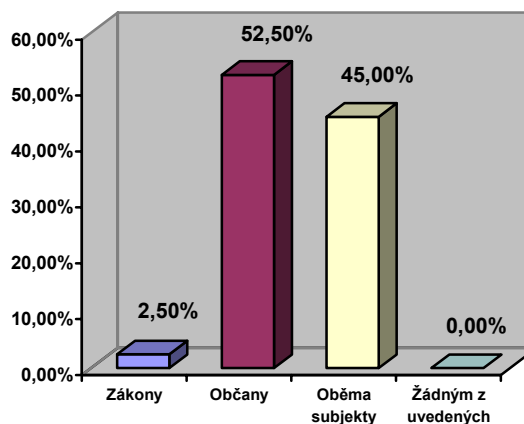

b) „Čím jsou z Vašeho pohledu lidská práva a svobody v ČR porušována?“

Tabulka 6: Odpovědi na otázku č. 5 b)

	<i>Počet odpovědí</i>	<i>% vyjádření</i>
<i>Zákony</i>	1	2,50%
<i>Občany</i>	21	52,50%
<i>Oběma subjekty</i>	18	45%
<i>Žádným z uvedených</i>	0	0%

Graf 6: Znázornění odpovědí na otázku č. 5 b)

Názor občanů se v těchto odpovědích značně liší. Z odpovědí je zřejmé, že vnímají zákony jako právní normy, které musí lidská práva a svobody dodržovat. Tuto variantu zvolilo celkem 82,5% dotázaných, přičemž pouze pro zákony se vyslovalo 47,5% a pro oba subjekty (zákon+občan) se vyslovalo 35%. Zatímco pro zákony je dodržování lidských práv a svobod podmínkou, tak u občanů nelze dodržování lidských práv a svobod zajistit. Tato skutečnost se pak odráží i v počtu odpovědí.

Pokud se týká porušování lidských práv a svobod, tak překvapující je vysoké procento odpovědí, které uvádějí, že k porušování dochází i ze strany zákonů, které musí být v souladu s ustanoveními Listiny základních práv a svobod. Takovou odpověď uvedla téměř polovina dotázaných.

Z celého rozboru jsem nabyla přesvědčení, že mnoho lidí sice o Listině ví, respektive o její existenci, ale samotný dokument nikdy nečetli. V tomto mém přesvědčení mne utvrzuje vyhodnocení jednotlivých dotazů a odpovědí na ně, kdy s přibývajícím konkrétním dochází k poklesu znalostí týkajících se Listiny jako takové.

ZÁVĚR

Výsledkem mé práce je zjištění, zda se Listina základních lidských práv a svobod promítá do právních norem ČR a jakým způsobem se tento dokument promítá do běžného života občanů. Při studiu jednotlivých článků listiny jsem se snažila nalézt právní normy, do kterých se tyto články promítají. Zjistila jsem, že uplatnění téměř všech článků lze nalézt v právních normách schvalovaných v ČR. Konkrétní uplatnění jsou uvedena v mé práci pod jednotlivými kapitolami. V těchto jsou uvedeny právní normy, jichž se téma práce dotýká. Součástí práce je také uplatnění Listiny v praktickém životě. K tomuto jsem využila mediálních zpráv, na kterých jsem demonstrovala zejména porušování, ale také několik příkladů dodržování lidských práv a svobod v ČR. Po zhodnocení těchto mediálních zpráv mohu konstatovat, že lidská práva a svobody v ČR jsou dodržována zákony. Pokud by nějaký zákon tyto práva a svobody porušoval, děje se tak zpravidla nedopatřením či z důvodů oprávněných a potřebných (např. u omezení osobní svobody – viz. Trestní řád). Samozřejmě jsem také uvedla příklady porušování lidských práv, z nichž však vyplývá, že se tak děje jednáním osob, nikoliv z hlediska legislativy. Z uvedeného se domnívám, že cíl práce byl splněn.

Přehled použité literatury

- [1] ŠTURMA, Pavel. Mezinárodní a evropské kontrolní mechanismy v oblasti lidských práv. Skripta. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 1999. 80 s. ISBN: 80-7179-133-4
- [2] JANKŮ, Martin. a kol. Základy práva pro posluchače neprávnických fakult. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2006. 502 s. ISBN: 80-7179-499-6
- [3] JELÍNEK, J. a kol.. Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou. 1. vyd. Praha: Leges, 2009. 1216 s. ISBN: 978-80-87212-22-6
- [4] MATES, Pavel. Základy správního práva trestního. Skripta. 1.vyd. Praha: C. H. Beck, 1995. 109 s. ISBN: 80-7179-033-8
- [5] NETT, Alexander. Trestní právo procesní. 3.vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2000. 380s. ISBN: 80-210-2275-2
- [6] ELIÁŠ, Karel. a kol. Občanský zákoník: velký akademický komentář. 1. vyd. Praha: Linde, 2008. 2640 s. ISBN: 978-80-7201-687-7
- [7] JAKOUBKA, Jaroslav. Zákoník práce. 2. vyd. Olomouc: ANAG, 2008. 1071 s. ISBN: 978-80-7263-432-3
- [8] PLECITÝ, Vladimír; SKŘEJPEK, Michal; SALAČ, Josef; ŠÍMA, Alexander. Základy rodinného práva. 1. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. 144 s. ISBN: 978-80-7380-139-7
- [9] KADLEC, Petr. Wikipedie [online]. 2004, poslední revize 30.3.2010. [cit 2010-03-02]. Dostupné na WWW:
http://cs.wikipedia.org/wiki/Listina_z%C3%A1kladn%C3%ADch_pr%C3%A1v_a_svobod#Reference
- [10] Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod
- [11] Zákon č. 283/1991 Sb., zákon o policii ČR
- [12] Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník
- [13] Zákon č. 85/1990 Sb., zákon o právu petičním
- [14] Zákon č. 84/1990 Sb., zákon o právu shromažďovacím
- [15] Zákon č. 247/1995 Sb., volební zákon do parlamentu ČR
- [16] Zákon č. 83/1990 Sb., zákon o sdružování občanů,
- [17] Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce
- [18] Zákon č. 94/1963 Sb., zákon o rodině

- [19] PLK. Muž v Ostravě pobodal vlastního otce. Novinky [online]. 2010. [cit. 2010-04-10]. Dostupné na WWW: <http://www.novinky.cz/krimi/196462-muz-v-ostrave-pobodal-vlastniho-otce.html>
- [20] MAREK, Petr. Soud ženě za vraždu druhá potvrdil deset let vězení. Novinky [online]. 2010. [cit. 2010-04-10]. Dostupné na WWW: <http://www.novinky.cz/krimi/196479-soud-zene-za-vrazdu-druha-potvrdil-deset-let-vezeni.html>
- [21] KARBAN, Pavel. Těhotnou přítelkyni muž svázal a zmlátil opaskem. Novinky [online]. 2010. [cit. 2010-04-10]. Dostupné na WWW: <http://www.novinky.cz/krimi/197196-tehotnou-pritelkyni-muz-svazal-a-zmlatil-opaskem.html>
- [22] HOMOLA, Miroslav. Soud poslal do vazby muže, který pronásledoval svou expřítelkyni. Novinky [online]. 2010. [cit. 2010-04-10]. Dostupné na WWW: <http://www.novinky.cz/krimi/194387-soud-poslal-do-vazby-muze-ktery-pronasledoval-svou-expritelkyni.html>
- [23] PKO. Za znásilňování stařenek na hřbitově dostal muž pět let vězení. Novinky [online]. 2010. [cit. 2010-04-10]. Dostupné na WWW: <http://www.novinky.cz/krimi/194090-za-znasilnovani-starenek-na-hrbitove-dostal-muz-pet-let-vezeni.html>
- [24] FRE. Mladík znásilnil a okradl devatenáctiletou dívku. Novinky [online]. 2010. [cit. 2010-04-10]. Dostupné na WWW: <http://www.novinky.cz/krimi/196710-mladik-znasilnil-a-okradl-devatenactiletou-divku.html>
- [25] PKO. Mladík roky zneužíval svoji neter, dostal šest let. Novinky [online]. 2010. [cit. 2010-04-10]. Dostupné na WWW: <http://www.novinky.cz/krimi/195045-mladik-roky-zneuzival-svoji-neter-dostal-sest-let.html>
- [26] NOVÝ, Petr. V rozsáhlém případě šíření dětské pornografie je obviněno už 12 lidí. Novinky [online]. 2010. [cit. 2010-04-10]. Dostupné na WWW: <http://www.novinky.cz/krimi/194578-v-rozsahlem-pripadu-sireni-detske-pornografie-je-obvineno-uz-dvanact-lidi.html>
- [27] HYP. Bývalý ředitel školy dostal za držení dětské pornografie podmínku. Novinky [online]. 2010. [cit. 2010-04-10]. Dostupné na WWW: <http://www.novinky.cz/krimi/195529-byvaly-reditel-skoly-dostal-za-drzeni-detske-pornografie-podminku.html>
- [28] KARBAN, Pavel. Bývalý rozhodčí honil v ponožkách lupiče. Novinky [online]. 2010. [cit. 2010-04-10]. Dostupné na WWW: <http://www.novinky.cz/krimi/196028-byvaly-rozhodci-honil-v-ponozkach-lupice.html>

- [29] Česká tisková kancelář. Lidé mají právo znát i nepravomocné rozsudky, rozhodl Ústavní soud. Novinky [online]. 2010. [cit. 2010-04-10]. Dostupné na WWW: <http://www.novinky.cz/domaci/196233-lide-maji-pravo-znat-i-nepravomocne-rozsudky-rozhodl-ustavni-soud.html>
- [30] DUB, td. Senátorům se spalovna nelíbí. Pardubický deník [online]. 2010. [cit. 2010-04-10]. Dostupné na WWW: http://pardubicky.denik.cz/zpravy_region/senatorum-se-spalovna-nelibi20100319.html
- [31] MAP. Petici proti státním maturitám podepsalo už přes 130 středních škol. Novinky [online]. 2010. [cit. 2010-04-10]. Dostupné na WWW: <http://www.novinky.cz/veda-skoly/193910-petici-proti-statnim-maturitam-podepsalo-uz-pres-130-strednich-skol.html>
- [32] RAP. Obyvatelé v Rudné povstali proti projíždějícím kamionům. Novinky [online]. 2010. [cit. 2010-04-10]. Dostupné na WWW: <http://www.novinky.cz/domaci/195056-obyvatele-v-rudne-povstali-proti-projizdejicim-kamionum.html>
- [33] Česká tisková kancelář. Původně rozpuštěný Komunistický svaz mládeže opět obnovil činnost. Novinky [online]. 2010. [cit. 2010-04-10]. Dostupné na WWW: <http://www.novinky.cz/domaci/194661-puvodne-rozpusteny-komunisticky-svaz-mladeze-opet-obnovil-cinnost.html>
- [34] Česká tisková kancelář. O Sněmovnu bude letos usilovat 27 subjektů. Novinky [online]. 2010. [cit. 2010-04-10]. Dostupné na WWW: <http://www.novinky.cz/domaci/195600-osnemovnu-bude-letos-usilovat-27-subjektu.html>
- [35] Novinky. Odboráři zrušili čtvrtěční stávkou. Novinky [online]. 2010. [cit. 2010-04-10]. Dostupné na WWW: <http://www.novinky.cz/domaci/193741-odborari-zrusili-ctvrtecni-stavku.html>
- [36] Novinky. Nemocnice zneužívají práci mladých doktorů, ti tak berou méně než 15 stovek. Novinky [online]. 2010. [cit. 2010-04-10]. Dostupné na WWW: <http://www.novinky.cz/domaci/195854-nemocnice-zneuzivaji-praci-mladych-doktoru-ti-tak-berou-mene-nez-15-stovek.html>
- [37] CHVALINA, René. Matka utekla z porodnice od dvojčat, ale v pátek večer se vrátila. Novinky [online]. 2010. [cit. 2010-04-10]. Dostupné na WWW: <http://www.novinky.cz/krimi/196603-matka-utekla-z-porodnice-od-dvojcat-ale-v-patek-vecer-se-vratila.html>
- [38] Česká tisková kancelář. Žena postavila čtyřletého syna do vařící vody, půjde za to do vězení. Novinky [online]. 2010. [cit. 2010-04-10]. Dostupné na WWW:

<http://www.novinky.cz/krimi/195428-zena-postavila-ctyrleteho-syna-do-varici-vody-pujde-za-to-do-vezeni.html>

[39] ORHOLZ, Pavel. První domácí vězeň v Česku přežívá v krušných podmínkách.

Novinky [online]. 2010. [cit. 2010-04-10]. Dostupné na WWW:

<http://www.novinky.cz/krimi/190923-prvni-domaci-vezen-v-cesku-preziva-v-krusnych-podminkach.html>

Seznam tabulek

Tabulka 1: Odpovědi na otázku č. 1	48
Tabulka 2: Odpovědi na otázku č. 2	49
Tabulka 3: Odpovědi na otázku č. 3	49
Tabulka 4: Odpovědi na otázku č. 4	50
Tabulka 5: Odpovědi na otázku č. 5 a)	50
Tabulka 6: Odpovědi na otázku č. 5 b)	51

Seznam grafů

Graf 1: Znázornění odpovědí na otázku č. 1	48
Graf 2: Znázornění odpovědí na otázku č. 2	49
Graf 3: Znázornění odpovědí na otázku č. 3	49
Graf 4: Znázornění odpovědí na otázku č. 4	50
Graf 5: Znázornění odpovědí na otázku č. 5 a)	50
Graf 6: Znázornění odpovědí na otázku č. 5 b)	51

Seznam příloh

Příloha č.1: Listina základních práv a svobod

Příloha č.2: Vzorový dotazník nevyplněný

Příloha č.3: Vzorový dotazník vyplněný

Přílohy

Listina základních práv a svobod

Federální shromáždění na základě návrhů České národní rady a Slovenské národní rady, uznávajíc neporušitelnost přirozených práv člověka, práv občana a svrchovanost zákona, navazujíc na obecně sdílené hodnoty lidství a na demokratické a samosprávné tradice našich národů, pamětlivo trpkých zkušeností z dob, kdy lidská práva a základní svobody byly v naší vlasti potlačovány, vkládajíc naděje do zabezpečení těchto práv společným úsilím všech svobodných národů, vycházejíc z práva českého národa a slovenského národa na sebeurčení, připomínajíc si svůj díl odpovědnosti vůči budoucím generacím za osud veškerého lidstva na Zemi a vyjadřujíc vůli, aby se Česká a Slovenská Federativní Republika důstojně zařadila mezi státy, jež tyto hodnoty ctí, usneslo se na této Listině základních práv a svobod:

Hlava první

Obecná ustanovení

Článek 1

Lidé jsou svobodní a rovní v důstojnosti i v právech. Základní práva a svobody jsou nezadatelné, nezcižitelné, nepromlčitelné a nezrušitelné.

Článek 2

- (1) Stát je založen na demokratických hodnotách a nesmí se vázat ani na výlučnou ideologii, ani na náboženské vyznání.
- (2) Státní moc lze uplatňovat jen v případech a v mezích stanovených zákonem, a to způsobem, který zákon stanoví.
- (3) Každý může činit, co není zákonem zakázáno, a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá.

Článek 3

- (1) Základní práva a svobody se zaručují všem bez rozdílu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického či jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení.
- (2) Každý má právo svobodně rozhodovat o své národnosti. Zakazuje se jakékoli ovlivňování tohoto rozhodování a všechny způsoby nátlaku směřující k odnárodňování.
- (3) Nikomu nesmí být způsobena újma na právech pro uplatňování jeho základních práv a svobod.

Článek 4

- (1) Povinnosti mohou být ukládány toliko na základě zákona a v jeho mezích a jen při zachování základních práv a svobod.
- (2) Meze základních práv a svobod mohou být za podmínek stanovených Listinou základních práv a svobod (dále jen "Listina") upraveny pouze zákonem.
- (3) Zákonná omezení základních práv a svobod musí platit stejně pro všechny případy, které splňují stanovené podmínky.
- (4) Při používání ustanovení o mezích základních práv a svobod musí být šetřeno jejich podstaty a smyslu. Taková omezení nesmějí být zneužívána k jiným účelům, než pro jaké byla stanovena.

Hlava druhá

Lidská práva a základní svobody

Oddíl první

Základní lidská práva a svobody

Článek 5

Každý je způsobilý mít práva.

Článek 6

- (1) Každý má právo na život. Lidský život je hoden ochrany již před narozením.
- (2) Nikdo nesmí být zbaven života.
- (3) Trest smrti se nepřipouští.
- (4) Porušením práv podle tohoto článku není, jestliže byl někdo zbaven života v souvislosti s jednáním, které podle zákona není trestné.

Článek 7

- (1) Nedotknutelnost osoby a jejího soukromí je zaručena. Omezena může být jen v případech stanovených zákonem.
- (2) Nikdo nesmí být mučen ani podroben krutému, nelidskému nebo ponižujícímu zacházení nebo trestu.

Článek 8

- (1) Osobní svoboda je zaručena.
- (2) Nikdo nesmí být stíhán nebo zbaven svobody jinak než z důvodů a způsobem, který stanoví zákon. Nikdo nesmí být zbaven svobody pouze pro neschopnost dostát smluvnímu závazku.
- (3) Obviněného nebo podezřelého z trestného činu je možno zadržet jen v případech stanovených v zákoně. Zadržena osoba musí být ihned seznámena s důvody zadržení, vyslechnuta a nejpozději do 24 hodin propuštěna na svobodu nebo odevzdána soudu. Soudce musí zadržanou osobu do 24 hodin od převzetí vyslechnout a rozhodnout o vazbě, nebo ji propustit na svobodu.
- (4) Zatknout obviněného je možno jen na písemný odůvodněný příkaz soudce. Zatčená osoba musí být do 24 hodin odevzdána soudu. Soudce musí zatčenou osobu do 24 hodin od převzetí vyslechnout a rozhodnout o vazbě nebo ji pustit na svobodu.
- (5) Nikdo nesmí být vzat do vazby, leč z důvodů a na dobu stanovenou zákonem a na základě rozhodnutí soudu.
- (6) Zákon stanoví, ve kterých případech může být osoba převzata nebo držena v ústavní zdravotnické péči bez svého souhlasu. Takové opatření musí být do 24 hodin oznámeno soudu, který o tomto umístění rozhodne do 7 dnů.

Článek 9

- (1) Nikdo nesmí být podroben nuceným pracím nebo službám.
- (2) Ustanovení odstavce 1 se nevztahuje na:
 - a) práce ukládané podle zákona ve výkonu trestu odnětí svobody nebo osobám vykonávajícím jiný trest nahrazující trest odnětí svobody,
 - b) vojenskou službu nebo jinou službu stanovenou zákonem namísto povinné vojenské služby,
 - c) službu vyžadovanou na základě zákona v případě živelných pohrom, nehod, nebo jiného

nebezpečí, které ohrožuje životy, zdraví nebo značné majetkové hodnoty,
d) jednání uložené zákonem pro ochranu života, zdraví nebo práv druhých.

Článek 10

(1) Každý má právo, aby byla zachována jeho lidská důstojnost, osobní čest, dobrá pověst a chráněno jeho jméno.

(2) Každý má právo na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého a osobního života.

(3) Každý má právo na ochranu před neoprávněným shromažďováním, zveřejňováním nebo jiným zneužíváním údajů o své osobě.

Článek 11

(1) Každý má právo vlastnit majetek. Vlastnické právo všech vlastníků má stejný zákonný obsah a ochranu. Dědění se zaručuje.

(2) Zákon stanoví, který majetek nezbytný k zabezpečování potřeb celé společnosti, rozvoje národního hospodářství a veřejného zájmu smí být jen ve vlastnictví státu, obce nebo určených právnických osob; zákon může také stanovit, že určité věci mohou být pouze ve vlastnictví občanů nebo právnických osob se sídlem v České a Slovenské Federativní Republice.

(3) Vlastnictví zavazuje. Nesmí být zneužito na újmu práv druhých anebo v rozporu se zákonem chráněnými obecnými zájmy. Jeho výkon nesmí poškozovat lidské zdraví, přírodu a životní prostředí nad míru stanovenou zákonem.

(4) Vyvlastnění nebo nucené omezení vlastnického práva je možné ve veřejném zájmu, a to na základě zákona a za náhradu.

(5) Daně a poplatky lze ukládat jen na základě zákona.

Článek 12

(1) Obydlí je nedotknutelné. Není dovoleno do něj vstoupit bez souhlasu toho, kdo v něm bydlí.

(2) Domovní prohlídka je přípustná jen pro účely trestního řízení, a to na písemný odůvodněný příkaz soudce. Způsob provedení domovní prohlídky stanoví zákon.

(3) Jiné zásahy do nedotknutelnosti obydlí mohou být zákonem dovoleny, jen je-li to v demokratické společnosti nezbytné pro ochranu života nebo zdraví osob, pro ochranu práv a svobod druhých anebo pro odvrácení závažného ohrožení veřejné bezpečnosti a pořádku. Pokud je obydlí užíváno také pro podnikání nebo provozování jiné hospodářské činnosti, mohou být takové zásahy zákonem dovoleny, též je-li to nezbytné pro plnění úkolů veřejné správy.

Článek 13

Nikdo nesmí porušit listovní tajemství ani tajemství jiných písemností a záznamů, ať již uchovávaných v soukromí, nebo zasílaných poštou anebo jiným způsobem, s výjimkou případů a způsobem, které stanoví zákon. Stejně se zaručuje tajemství zpráv podávaných telefonem, telegrafem nebo jiným podobným zařízením.

Článek 14

(1) Svoboda pohybu a pobytu je zaručena.

(2) Každý, kdo se oprávněně zdržuje na území České a Slovenské Federativní Republiky, má právo svobodně je opustit.

(3) Tyto svobody mohou být omezeny zákonem, jestliže je to nevyhnutelné pro bezpečnost státu, udržení veřejného pořádku, ochranu zdraví nebo ochranu práv a svobod druhých a na vymezených územích též z důvodu ochrany přírody.

(4) Každý občan má právo na svobodný vstup na území České a Slovenské Federativní

Republiky. Občan nemůže být nucen k opuštění své vlasti.

(5) Cizinec může být vyhoštěn jen v případech stanovených zákonem.

Článek 15

(1) Svoboda myšlení, svědomí a náboženského vyznání je zaručena. Každý má právo změnit své náboženství nebo víru anebo být bez náboženského vyznání.

(2) Svoboda vědeckého bádání a umělecké tvorby je zaručena.

(3) Nikdo nemůže být nucen vykonávat vojenskou službu, pokud je to v rozporu s jeho svědomím nebo s jeho náboženským vyznáním. Podrobnosti stanoví zákon.

Článek 16

(1) Každý má právo svobodně projevat své náboženství nebo víru buď sám nebo společně s jinými, soukromě nebo veřejně, bohoslužbou, vyučováním, náboženskými úkony nebo zachováváním obřadu.

(2) Církev a náboženské společnosti spravují své záležitosti, zejména ustavují své orgány, ustanovují své duchovní a zřizují řeholní a jiné církevní instituce nezávisle na státních orgánech.

(3) Zákon stanoví podmínky vyučování náboženství na státních školách.

(4) Výkon těchto práv může být omezen zákonem, jde-li o opatření v demokratické společnosti nezbytná pro ochranu veřejné bezpečnosti a pořádku, zdraví a mravnosti nebo práv a svobod druhých.

Oddíl druhý

Politická práva

Článek 17

(1) Svoboda projevu a právo na informace jsou zaručeny.

(2) Každý má právo vyjadřovat své názory slovem, písmem, tiskem, obrazem nebo jiným způsobem, jakož i svobodně vyhledávat, přijímat a rozšiřovat ideje a informace bez ohledu na hranice státu.

(3) Cenzura je nepřipustná.

(4) Svobodu projevu a právo vyhledávat a šířit informace lze omezit zákonem, jde-li o opatření v demokratické společnosti nezbytná pro ochranu práv a svobod druhých, bezpečnost státu, veřejnou bezpečnost, ochranu veřejného zdraví a mravnosti.

(5) Státní orgány a orgány územní samosprávy jsou povinny přiměřeným způsobem poskytovat informace o své činnosti. Podmínky a provedení stanoví zákon.

Článek 18

(1) Petiční právo je zaručeno; ve věcech veřejného nebo jiného společenského zájmu má každý právo sám nebo s jinými se obracet na státní orgány a orgány územní samosprávy s žádostmi, návrhy a stížnostmi.

(2) Peticí se nesmí zasahovat do nezávislosti soudu.

(3) Peticemi se nesmí vyzývat k porušování základních práv a svobod zaručených Listinou.

Článek 19

(1) Právo pokojně se shromažďovat je zaručeno.

(2) Toto právo lze omezit zákonem v případech shromáždění na veřejných místech, jde-li o opatření v demokratické společnosti nezbytná pro ochranu práv a svobod druhých, ochranu veřejného pořádku, zdraví, mravnosti, majetku nebo pro bezpečnost státu. Shromáždění však nesmí být podmíněno povolením orgánu veřejné správy.

Článek 20

- (1) Právo svobodně se sdružovat je zaručeno. Každý má právo spolu s jinými se sdružovat ve spolcích, společnostech a jiných sdruženích.
- (2) Občané mají právo zakládat též politické strany a politická hnutí a sdružovat se v nich.
- (3) Výkon těchto práv lze omezit jen v případech stanovených zákonem, jestliže je to v demokratické společnosti nezbytné pro bezpečnost státu, ochranu veřejné bezpečnosti a veřejného pořádku, předcházení trestným činům nebo pro ochranu práv a svobod druhých.
- (4) Politické strany a politická hnutí, jakož i jiná sdružení jsou odděleny od státu.

Článek 21

- (1) Občané mají právo podílet se na správě veřejných věcí přímo nebo svobodnou volbou svých zástupců.
- (2) Volby se musí konat ve lhůtách nepřesahujících pravidelná volební období stanovená zákonem.
- (3) Volební právo je všeobecné a rovné a vykonává se tajným hlasováním. Podmínky výkonu voleného práva stanoví zákon.
- (4) Občané mají za rovných podmínek přístup k voleným a jiným veřejným funkcím.

Článek 22

Zákonná úprava všech politických práv a svobod a její výklad a používání musí umožňovat a ochraňovat svobodnou soutěž politických sil v demokratické společnosti.

Článek 23

Občané mají právo postavit se na odpor proti každému, kdo by odstraňoval demokratický řád lidských práv a základních svobod, založený Listinou, jestliže činnost ústavních orgánů a účinné použití zákonných prostředků jsou znemožněny.

Hlava třetí

Práva národnostních a etnických menšin

Článek 24

Příslušnost ke kterékoli národnostní nebo etnické menšině nesmí být nikomu na újmu.

Článek 25

- (1) Občanům tvořícím národnostní nebo etnické menšiny se zaručuje všestranný rozvoj, zejména právo společně s jinými příslušníky menšiny rozvíjet vlastní kulturu, právo rozšiřovat a přijímat informace v jejich mateřském jazyku a sdružovat se v národnostních sdruženích. Podrobnosti stanoví zákon.
- (2) Občanům příslušejícím k národnostním a etnickým menšinám se za podmínek stanovených zákonem zaručuje též
 - a) právo na vzdělání v jejich jazyku,
 - b) právo užívat jejich jazyka v úředním styku,
 - c) právo účasti na řešení věcí týkajících se národnostních a etnických menšin.

Hlava čtvrtá

Hospodářská, sociální a kulturní práva

Článek 26

- (1) Každý má právo na svobodnou volbu povolání a přípravu k němu, jakož i právo podnikat a provozovat jinou hospodářskou činnost.

- (2) Zákon může stanovit podmínky a omezení pro výkon určitých povolání nebo činností.
- (3) Každý má právo získávat prostředky pro své životní potřeby prací. Občany, kteří toto právo nemohou bez své viny vykonávat, stát v přiměřeném rozsahu hmotně zajišťuje; podmínky stanoví zákon.
- (4) Zákon může stanovit odchylnou úpravu pro cizince.

Článek 27

- (1) Každý má právo svobodně se sdružovat s jinými na ochranu svých hospodářských a sociálních zájmů.
- (2) Odborové organizace vznikají nezávisle na státu. Omezovat počet odborových organizací je nepřípustné, stejně jako zvýhodňovat některé z nich v podniku nebo v odvětví.
- (3) Činnost odborových organizací a vznik a činnost jiných sdružení na ochranu hospodářských a sociálních zájmů mohou být omezeny zákonem, jde-li o opatření v demokratické společnosti nezbytná pro ochranu a bezpečnost státu, veřejného pořádku nebo práv a svobod druhých.
- (4) Právo na stávku je zaručeno za podmínek stanovených zákonem; toto právo nepřísluší soudcům, prokurátorům, příslušníkům ozbrojených sil a příslušníkům bezpečnostních sborů.

Článek 28

Zaměstnanci mají právo na spravedlivou odměnu za práci a na uspokojivé pracovní podmínky. Podrobnosti stanoví zákon.

Článek 29

- (1) Ženy, mladiství a osoby zdravotně postižené mají právo na zvýšenou ochranu zdraví při práci a na zvláštní pracovní podmínky.
- (2) Mladiství a osoby zdravotně postižené mají právo na zvláštní ochranu v pracovních vztazích a na pomoc při přípravě povolání.
- (3) Podrobnosti stanoví zákon.

Článek 30

- (1) Občané mají právo na přiměřené hmotné zabezpečení ve stáří a při nezpůsobilosti k práci, jakož i při ztrátě živitele.
- (2) Každý, kdo je v hmotné nouzi, má právo na takovou pomoc, která je nezbytná pro zajištění základních životních podmínek.
- (3) Podrobnosti stanoví zákon.

Článek 31

Každý má právo na ochranu zdraví. Občané mají na základě veřejného pojištění právo na bezplatnou zdravotní péči a na zdravotní pomůcky za podmínek, které stanoví zákon.

Článek 32

- (1) Rodičovství a rodina jsou pod ochranou zákona. Zvláštní ochrana dětí a mladistvých je zaručena.
- (2) Ženě v těhotenství je zaručena zvláštní péče, ochrana v pracovních vztazích a odpovídající zdravotní podmínky.
- (3) Děti narozené v manželství i mimo ně mají stejná práva.
- (4) Péče o děti a jejich výchova je právem rodičů; děti mají právo na rodičovskou výchovu a péči. Práva rodičů mohou být omezena a nezletilé děti mohou být od rodičů odloučeny proti jejich vůli jen rozhodnutím soudu na základě zákona.
- (5) Rodiče, které pečují o děti, mají právo na pomoc státu.
- (6) Podrobnosti stanoví zákon.

Článek 33

- (1) Každý má právo na vzdělání. Školní docházka je povinná po dobu, kterou stanoví zákon.
- (2) Občané mají právo na bezplatné vzdělání v základních a středních školách, podle schopností občana a možností společnosti též na vysokých školách.
- (3) Zřizovat jiné školy než státní a vyučovat na nich lze jen za podmínek stanovených zákonem; na takových školách se může vzdělání poskytovat za úplatu.
- (4) Zákon stanoví, za jakých podmínek mají občané při studiu právo na pomoc státu.

Článek 34

- (1) Práva k výsledkům tvůrčí duševní činnosti jsou chráněna zákonem.
- (2) Právo přístupu ke kulturnímu bohatství je zaručeno za podmínek stanovených zákonem.

Článek 35

- (1) Každý má právo na příznivé životní prostředí.
- (2) Každý má právo na včasné a úplné informace o stavu životního prostředí a přírodních zdrojů.
- (3) Při výkonu svých práv nikdo nesmí ohrožovat ani poškozovat životní prostředí, přírodní zdroje, druhové bohatství přírody a kulturní památky nad míru stanovenou zákonem.

Hlava pátá

Právo na soudní a jinou právní ochranu

Článek 36

- (1) Každý se může domáhat stanoveným postupem svého práva u nezávislého a nestranného soudu a ve stanovených případech u jiného orgánu.
- (2) Kdo tvrdí, že byl na svých právech zkrácen rozhodnutím orgánu veřejné správy, může se obrátit na soud, aby přezkoumal zákonnost takového rozhodnutí, nestanové-li zákon jinak. Z pravomoci soudu však nesmí být vyloučeno přezkoumávání rozhodnutí týkajících se základních práv a svobod podle Listiny.
- (3) Každý má právo na náhradu škody způsobené mu nezákonným rozhodnutím soudu, jiného státního orgánu či orgánu veřejné správy nebo nesprávným úředním postupem.
- (4) Podmínky a podrobnosti stanoví zákon.

Článek 37

- (1) Každý má právo odepřít výpověď, jestliže by jí způsobil nebezpečí trestního stíhání sobě nebo osobě blízké.
- (2) Každý má právo na právní pomoc v řízení před soudy, jinými státními orgány či orgány veřejné správy, a to od počátku řízení.
- (3) Všichni účastníci jsou si v řízení rovni.
- (4) Kdo prohlásí, že neovládá jazyk, jímž se vede jednání, má právo na tlumočníka.

Článek 38

- (1) Nikdo nesmí být odňat svému zákonnému soudci. Příslušnost soudu i soudce stanoví zákon.
- (2) Každý má právo, aby jeho věc byla projednána veřejně, bez zbytečných průtahů a v jeho přítomnosti a aby se mohl vyjádřit ke všem prováděným důkazům. Veřejnost může být vyloučena jen v případech stanovených zákonem.

Článek 39

Jen zákon stanoví, které jednání je trestným činem a jaký trest, jakož i jaké jiné újmy na právech nebo majetku, lze za jeho spáchání uložit.

Článek 40

- (1) Jen soud rozhoduje o vině a trestu za trestné činy.
- (2) Každý, proti němuž je vedeno trestní řízení, je považován za nevinného, pokud pravomocným odsuzujícím rozsudkem soudu nebyla jeho vina vyslovena.
- (3) Obviněný má právo, aby mu byl poskytnut čas a možnost k přípravě obhajoby a aby se mohl hájit sám nebo prostřednictvím obhájce. Jestliže si obhájce nezvolí, ačkoliv ho podle zákona mít musí, bude mu ustanoven soudem. Zákon stanoví, v kterých případech má obviněný právo na bezplatnou pomoc obhájce.
- (4) Obviněný má právo odepřít výpověď; tohoto práva nesmí být žádným způsobem zbaven.
- (5) Nikdo nemůže být trestně stíhán za čin, pro který již byl pravomocně odsouzen nebo zproštěn obžaloby. Tato zásada nevylučuje uplatnění mimořádných opravných prostředků v souladu se zákonem.
- (6) Trestnost činu se posuzuje a trest se ukládá podle zákona účinného v době, kdy byl čin spáchán. Pozdějšího zákona se použije, jestliže je to pro pachatele příznivější.

Hlava šestá

Ustanovení společná

Článek 41

- (1) Práv uvedených v čl. 26, čl. 27 odst. 4, čl. 28 až 31, čl. 32 odst. 1 a 3, čl. 33 a 35 Listiny je možno se domáhat pouze v mezích zákonů, které tato ustanovení provádějí.
- (2) Kde se v Listině mluví o zákonu, rozumí se tím zákon Federálního shromáždění, jestliže z ústavního rozdělení zákonodárné pravomoci nevyplývá, že úprava přísluší zákonům národních rad.

Článek 42

- (1) Pokud Listina používá pojmu "občan", rozumí se tím státní občan České a Slovenské Federativní Republiky.
- (2) Cizinci používají v České a Slovenské Federativní Republice lidských práv a základních svobod zaručených Listinou, pokud nejsou přiznána výslovně občanům.
- (3) Pokud dosavadní předpisy používají pojmu "občan", rozumí se tím každý člověk, jde-li o základní práva a svobody, které Listina přiznává bez ohledu na státní občanství.

Článek 43

Česká a Slovenská Federativní Republika poskytuje azyl cizincům pronásledovaným za uplatňování politických práv a svobod. Azyl může být odepřen tomu, kdo jednal v rozporu se základními lidskými právy a svobodami.

Článek 44

Zákon může soudcům a prokurátorům omezit právo na podnikání a jinou hospodářskou činnost a právo uvedené v čl. 20 odst. 2; zaměstnancům státní správy a územní samosprávy ve funkcích, které určí, též právo uvedené v čl. 27 odst. 4; příslušníkům bezpečnostních sborů a příslušníkům ozbrojených sil též práva uvedená v čl. 18, 19 a čl. 27 odst. 1 až 3, pokud souvisí s výkonem služby. Osobám v povoláních, která jsou bezprostředně nezbytná pro ochranu života a zdraví, může zákon omezit právo na stávku.

Příloha č.2: Vzorový dotazník nevyplněný

Dotazník

Listina základních práv a svobod

Věk:

Pohlaví:

1. Listina základních práv a svobod

znám	neznám
------	--------

2. Myslíte si, že se jednotlivé články Listiny základních práv a svobod promítají v právních normách ČR?

ano	ne	nevím
-----	----	-------

3. Pokud ano, uveďte alespoň jednu právní normu do které se Listina základních práv a svobod promítá.

neznám

4. Setkal(a) jste se vy osobně s porušením některého z článků Listiny základních práv a svobod?

ano	ne	nevím
-----	----	-------

5. Čím jsou z Vašeho pohledu lidská práva a svobody v ČR

a) *do*držována:

zákony	občany	oběma subjekty	žádným z uvedených
--------	--------	----------------	--------------------

b) *po*rušována:

zákony	občany	oběma subjekty	žádným z uvedených
--------	--------	----------------	--------------------

Příloha č.3: Vzorový dotazník vyplněný

Dotazník

Listina základních práv a svobod

Věk: 27

Pohlaví: MUŽ

1. Listina základních práv a svobod

neznám	znám
-------------------	------

2. Myslíte si, že se jednotlivé články Listiny základních práv a svobod promítají v právních normách ČR?

ano	ne	nevím
-----	---------------	------------------

3. Pokud ano, uveďte alespoň jednu právní normu do které se Listina základních práv a svobod promítá.

OBČ+USAŤ ZÁKONŮ, ZÁKONŮ PRÁV ČR	neznám
---------------------------------	-------------------

4. Setkal(a) jste se vy osobně s porušením některého z článků Listiny základních práv a svobod?

ano	ne	nevím
-----	----	------------------

5. Čím jsou z Vašeho pohledu lidská práva a svobody v ČR

a) **dodržována:**

zákony	občany	oběma subjekty	žádným z uvedených
-------------------	-------------------	----------------	-------------------------------

b) **porušována:**

zákony	občany	oběma subjekty	žádným z uvedených
-------------------	--------	---------------------------	-------------------------------